

rapport från konferensen

MUSIKPROJEKT GRÄNSLAND SVERIGE ~ NORGE

Rapport från Värmlands museum
efter konferensen "Musikprojekt
Sverige - Norge" på Voksenåsen
7-8/1 1986.

Referat och redigering: Leif Stinnerbom

Utskrift: Margaretha Persson

Rapporten kan rekvireras från:

Värmlands museum

Box 335

S-651 05 KARLSTAD

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	Sida
Inledning	3
Information om tidigare musikprojekt i Sverige Jan Ling	4
Information om tidigare musikprojekt i Norge Arvid O Vollsnes	7
Om folkmusikundersökningar i en gränsbygd Märta Ramsten	9
Musikalier och inspelad musik i Värmland Leif Stinnerbom	11
Musikalier och inspelad musik i Norge Reidar Sevåg	14
Sammanfattning av tidigare planer och idéer kring ett musik- projekt i Värmland Leif Stinnerbom	16
Hur man kartlägger en regions kulturmönster. Forsknings- och samlingsmetodik Rolf Näslund	18
En bakgrundsbild till det förestående musikprojektet sett ur landstingsperspektiv Gunborg Strömdal, med inlägg av olika mötesdeltagare	22
Inledning till grupparbeten, arbetsuppgifter och gruppindel- ning	26
Redovisning av grupp I:s diskussioner	28
Redovisning av grupp II:s diskussioner	31
Redovisning av grupp III:s diskussioner	33
Fri diskussion efter gruppredovisningarna	36
Slutdiskussion	40
Inbjudan och program inför konferensen på Voksenåsen 7-8/1 1986	44
Deltagarförteckning, Svenska deltagare	46
Deltagarförteckning, Norska deltagare	48
Tidningsurklipp	49
Bilagor till inbjudan	51

INLEDNING

Konferensen "Musikprojekt Sverige - Norge" kan sägas vara starten på det första komparativa forskningsprojektet rörande regional musikhistoria i ett gränsområde på både svenska och norska sidan.

Inledningen till projektet var de överläggningar som Värmlands läns landsting förde med professor Jan Ling och den musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet angående ett arbete kring värmländsk musikhistoria.

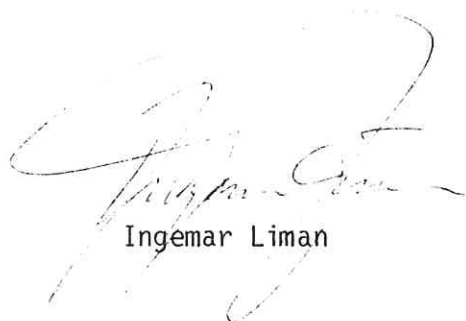
Vid ett möte mellan de musikvetenskapliga institutionerna i Oslo och Göteborg sommaren 1985 väcktes tanken på att jämföra Värmlands musikhistoria med det område i Norge som gränsar mot Värmlands län.

På Värmlands museum i Karlstad hölls en sammankomst i november 1985, där representanter från de musikvetenskapliga institutionerna i Oslo och i Göteborg, från Akershus fylke och Värmlands museum träffades. Planer på en större konferens, där representanter från de olika sektorerna i kulturlivet på båda sidor om gränsen kunde träffas för att tillsammans dra upp riktlinjer för det gemensamma projektet, fördes fram vid detta möte.

Per-Axel Hildeman, det svenska ambassadrådet i Oslo, kontaktades och han framlade idén om att hålla konferensen på Voksenåsen.

Mycket tack vare Per-Axel Hildeman kunde dessa idéer förverkligas. Svensk-Norska Samarbetsfonden, Fondet for Svensk-Norsk Samarbeid och Svenskhemmet Voksenåsen ställde välvilligt upp med medel motsvarande kost och logi under konferensen. Ett stort tack riktas till de båda fonderna och till Karin-Ida Roos på Voksenåsen.

Rapportörer från konferensen har varit Mats Berglund och Leif Stinnerbom, Värmlands museum.

Ingemar Liman

Leif Stinnerbom

Professorn Jan Ling, Musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, inledde sitt anförande med frågan: Vartför arbetar vi med musikforskning?

Innan man startar en undersökning eller ett projekt, bör man alltid ställa sig frågan: För vem och i vilken avsikt genomför vi denna forskning? Vems historia, eller i det här fallet, vems musik är det vi undersöker?

Vi har kommit ganska långt i Skandinavien när det gäller en ny syn på musikforskning. I övriga Europa är man mera fastlåst vid den typ av musikhistoria som liknar den som skrevs på 1700- och 1800-talen. Det kan bero på att man inte insett vilken funktion i samhället som musikhistorien har, annat än som en nedskrivnen lärdom ämnad att ställas in i bokhyllan.

Från institutionens sida försöker vi istället att lyfta fram ett material, varifrån vi sedan försöker skapa modeller som ska hjälpa oss människor att bättre förstå oss själva och vår musik. Vallet av det material vi arbetar med utgår från inställningen att det bör ha både kulturell och social betydelse. Detta för att resultatet av forskning- en ska berika oss konstnärligt och socialt.

Stenungsundsprojektet

På sextioalet var det vanligt med s k musiksociologiska undersökningar med insamling av hårddata. Göran Nylof var den förste i Sverige som studerade musiklivet i Sverige från en facksociologisk utgångspunkt. Musikvetenskapliga institutionen i Göteborg gjorde en sådan undersökning i Stenungsund.

Utgångspunkten för undersökningen var att intervjua människor i ett område, vilken musik de själva utförde, vilken de lyssnade på etc. Vi fick in en mängd data kring musik som sedan skulle ställas i relation till vad folk gjorde i övrigt.

Det visade sig att Stenungsundsborna var mycket mera intresserade av musik än t ex den egna familjen, politik, fiske, sport m m. Informanterna ville helt enkelt vara snälla mot sina intervjuare och svara det som de trodde vi ville höra. De data som vi fick fram visste vi faktiskt inte vad vi skulle använda till. Att endast publicera uppsatser i musikvetenskapliga uppsatser kändes inte tillräckligt viktigt i sig. Vi har satt upp en sentens på institutionen som vi försöker följa: "Den forskare som inte kan gå ut och berätta för den första personen den träffar på gatan vad man håller på med och förklara varför det är ett viktigt arbete, bör göra någonting annat".

Halmstadsprojektet

Nästa studie som gjordes utfördes i Hallands län. Vi jobbade vidare med mera utvecklade frågeformulär med musikexempel. Resultatet av den undersökningen blev inte helt lyckad den heller, men det kändes som om vi var på rätt väg.

Skaraborgsprojektet - forskning kring en regional musikhistoria

Det var en norsk undersökning, "Musiklivet i ei bygd", som inspirerade oss att börja arbeta på ett annat sätt. Musiklivet i ei bygd-undersökningen utfördes i Trondheimstrakten med en ny typ av problemställning och med kontakter ute i samhället.

Den första undersökningen kring en regional musikhistoria utfördes i Skaraborgs län. Där fick vi redan från början en dialog mellan politiker, musiker och kulturarbetare i området. Som utgångspunkt för vår forskning försökte vi hitta nya former som var mera anpassade till att intressera och vara till gagn för människorna i Skaraborg.

Det finns flera praktiska problem och frågeställningar när det gäller musiklivet i Skaraborg som vi kunde ta tag i och utgå ifrån. Politikerna i länet diskuterade t ex musikutbildningen i Skaraborg, utifrån frågeställningar som: är det viktigt att vi får fram en folkmusiklinje vid en folkhögskola? Vad ska ske med orkestern? osv

Det vi började med var en övergripande undersökning hur musiklivet såg ut i länet. I den stora undersökningen ingick flera delprojekt, t ex Hjo-projektet, där kommunens musikliv undersökts.

Vi var med och anordnade festivaler och utställningar kring musik och musiker i trakten för att på detta sätt undersöka hur det skulle kunna stimulera musiklivet. Samarbetspartners i detta arbete var Rikskonsert-er och Riksutställningar.

Kritisk hållning under arbetets gång

Under projektets gång hölls hela tiden en dialog med politiker, journalister och kulturarbetare, för att på så vis hålla projektet levande. Mycket snart kom vi underfund med att det var viktigt att få fram en historisk bakgrund för att kunna besvara de frågor som ställdes av politikerna och kulturarbetarna. Arbetet med musikhistorien bedrevs delvis i studiecirkelform och så småningom utgavs flera små häften kring ämnet.

Arbetsmetoder

Något som förvånade oss var att det komponerades väldigt lite musik i länet. Därför utfördes en amatörtonsättarinventering för att på så sätt stimulera människor att få sin musik spelad. Det var alla typer av musik som vi fick in. De flesta skrev för skivbolaget Marianne, men andra genrer var också representerade. Vi samlade amatörtonsättare till en träff som blev ett totalt fiasko: de kunde inte kommunicera med varandra.

Samtidigt som dialogen med politiker och kulturarbetare fortsatte, där vi tog tag i aktuella musikfrågor och agerade i massmedia, utfördes flera inomvetenskapliga undersökningar. De flesta i form av 60 poängs-

uppsatser, men även en avhandling av Stig-Magnus Thorsén, som tog upp musiklivet i en frikyrkoförsamling: "Ande skön, kom till mig!" I sammanhanget ska också nämnas att flera radio- och TV-program gjordes i anslutning till projektet. Lokalisation var särskilt betydelsefull för arbetets fortskrifning. Här kunde vi snabbt få ut upprop och spela upp musik som vi fått in. Inför festivaler och konserter fick vi i det närmaste obegränsad reklamtid. En förutsättning för ett regionalt musikprojekt är att man har medieterna på sin sida.

Länsmuseet i Skaraborgs län

Jag vill gärna framhålla det fina samarbetet med länsmuseet i Skaraborg som hela tiden fanns i ryggen. Där satte vi tillsammans upp en utställning: "Vi äro musikanter allt ifrån Skaraborg". Länsmuseets representation i projektet var Ulla Andersson och utställningen låg till grund för den regionala musikhistoria som sedan skrevs på ett ganska traditionellt vis. En brist är att 1900-talets musik saknas.

Projektsstruktur och finansiering

Ansvarig för den vetenskapliga uppläggningen av projektet var musikvetenskapliga institutionen med Stig-Magnus Thorsén och Jan Lång. Det administrativa arbetet växade mellan Länsbildningsförbundet, Länsmuseum och Rikskonserter. Mellan de olika institutionerna fanns ingen hierarkisk struktur utan man jobbade fritt mellan olika plan.

Jag tycker att det är viktigt att ett projekt av den här typen är initierat i de trakter där undersökningen kommer att ske och att man arbetar utifrån ett decentraliserat tänkande. De som tillkommer utifrån ska endast ses som en resurs som man använder efter behov.

Medel till Skaraborgsprojektet kom från olika håll. En slutsats vi drog var att det visade sig vara betydligt lättare att få statliga forskningsmedel om projektet var väl förankrat i kommun och landsting. Från en början var det svårt att få medel från kommunerna, men allt efter projektet fortskred så vaknade intresset hos fler och fler kommuner.

Riksbanksfonden, Kulturrådet, Landstinget, kommuner, Länsbildningsförbundet och Rikskonserter var några av bidragsgivarna. Den sammanlagda budgeten uppgick till 2 miljon kronor.

Några slutsatser kring Skaraborgsprojektet

Hur gick det att uppfylla målsättningen att förmedla musik och att stimulera musiklivet i länet? Ja, eftersom inga hårddata-undersökningar gjordes inom projektet är det svårt att dra några säkra slutsatser. En sak är dock klar: Vi fick igång flera nya aktiviteter i Skaraborg. Det kom igång flera debatter kring musiklivet och musiken kom i blickpunkten under ett tiotal år. Studieverksamheten på musiksidan har ökat markant.

Musikvetenskapliga institutionen arbetar fortfarande aktivt i Skaraborg och blir fortfarande kallade till möten som rör musiklivet. Vi är också med och arrangerar en hel del musikevenemang. Det känns som om vi fortfarande har en viktig funktion att fylla.

INFORMATION OM TIDIGARE MUSIKPROJEKT I NORGE

Arvid O Vollsnes, Institutt for musikkvitenskap, Oslo beskrev hur tanken på ett musikprojekt i samarbete mellan Norge och Sverige väcktes under ett möte mellan de musikvetenskapliga institutionerna i Oslo och Göteborg sommaren 1985.

Jan Ling berättade för mig om ett musikprojekt som redan påbörjats i Värmland och detta tyckte jag lät väldigt intressant. Det måste ju finnas många paralleller mellan Värmland och motsvarande område på norska sidan. Vi diskuterade en gemensam framtida forskning som skulle kunna resultera i en regional musikhistoria på båda sidor av gränsen.

Vad menas med musikhistoria?

Musikhistoria är idag något helt annat än det var för bara tio år sedan. Begreppet har vidgats och omfattar alla typer av musik och musikuttryck. Förutom större komponister dokumenteras t ex lokal folkmusik, kyrkomusik och bruksmusik. Dokumentationen omfattar också variationsbredden inom ett geografiskt område, de miljöer som musiken funnits i, musikens funktion etc. Musikhistoria kan också belysas mot vår egen tid.

Vi vet att musik är en viktig del av människors liv. Musikforskarna ser alltså musik i ett vidare perspektiv. Själva musiken står i centrum, men allting omkring är lika viktigt. Musik är något som rör oss människor, därför måste människan ställas i centrum. Vilken typ av musik de väljer, eller väljer bort kan förstås endast utifrån en förståelse av människans totala livssituation. Musiken är ett uttryck för en regions föreställningar, tankar och drömmar.

För att kunna beskriva musik utifrån detta perspektiv krävs ett stort förråd av begrepp och föreställningar. Det finns också olika nivåer att undersöka musikhistoria på, t ex lokal-, regional-, nations-nivå eller t o m sammansättningar av nationer. Man kan se på varje enskild individs musik ända upp till världsdelars musik.

Människor känner samhörighet eller främlingskap genom musiken, pga att på samma gång som människor formar sin musik, så formar musiken också människorna. Musik kan på så vis sättas i relation till identitetsproblem av olika slag.

Musiklivet i ei bygd

Från norsk sida har vi varit mycket intresserade av det s k Skaraborgsprojektet. Närmast jämförbara undersökningen vi har i Norge är: "Musiklivet i ei bygd". Den undersökningen gjordes vid universitetet i Trondheim, under ledning av bl a Rolf Diesen, Ola Kai Ledang och Arne Holen.

"Musiklivet i ei bygd" vilje jämföra musiklivet i tre olika miljöer, skogs-fjäll- och kustbygd. Resultatet blev att endast en bygd dokumenterades. Projektet tog lång tid och krävde ett hårt arbete. Erfarenheten som gjordes av den undersökningen visade att det var svårt att ge tillbaka någonting av det som forskats fram. Forskningsresultatet i Skaraborg gjordes, i jämförelse med Trondheim, mycket mera tillgänglig i form av utställningar, böcker, radio, TV etc. En av de största bristerna med projektet var den dåliga kontakten med lokala och regionala myndigheter i området. Man kunde inte dra nytta av många resurspersoner förrän efter lång tid. I ett projekt av den här typen är man mycket avhängig av folk i miljö som känner den från insidan och som redan har ett utbyggt kontaktnät.

OM FOLKMUSIKUNDERSÖKNINGAR I EN GRÄNSBYGD

Märta Ramsten, Svenskt Visarkiv, Stockholm höll ett anförande om den undersökning som går under namnet: "Hurven - en polska och dess miljö".

Materialet till undersökningen började samlas in 1968 av Sven Nyhus, då arbetande för Norska Folkemusikk-Kommissionen och mig. Undersökningen gjordes i gränsområdena Röros-Härjedalen och Österdalen-nordvästra Dalarna.

Hela detta område hör samman kulturellt och har i flera århundraden haft livliga förbindelser tvärs över gränsen av både handelsmässig och kulturell art. Mot denna bakgrund ställde vi vissa kriterier på det material som samlades in. Efter att från början ha innefattat all folklig musik och sång, fokuserades intresset till en enda låt, Hurven, som förekom hos många spelmän i det förut nämnda området. Bearbetningen av materialet gjordes av mig, och lades ursprungligen fram som en seminarieuppsats i musikvetenskap vid Göteborgs Universitet, våren 1971.

Den musikaliska miljöns betydelse

Frågeställningen för uppsatsen var, vilken betydelse den musikaliska miljön har för en låt eller visas variation och förändring. Det musikaliska grundmaterialet bestod av 13 (fem svenska och åtta norska) inspelningar av Hurven, som transkriberades av Sven Nyhus. Uppsatsen finns med nottranskriptioner, bilder, intervjuer och kommentarer av M R, tryckt i Sumlen 1976, årsbok för Samfundet för visforskning.

Undersökningen visade bl a att de folkliga musiktraditionerna inte delas upp av någon riksgräns. De uppförandepraktiska faktorerna överensstämde på många sätt i de båda länderna. Däremot kunde man se skillnader i rytm och tonalitetsuppfattning tvärs över gränsen, en förskjutning från mollters i södra området till durters i norra t ex.

Många av 70-talets unga spelmän som ivrigt kastat sig över tillgänglig litteratur o spelmansmusik har haft en viss vägledning av Hurven-undersökningen när det gäller spelsätt och samspelsformer.

TV-uppföljning kring Hurven

15-16 år efter att de första undersökningarna gjorde, aktualiserades återigen frågeställningarna kring Hurven. Dessa frågeställningar låg som underlag till två TV-program producerade av Johan Forsblad (SVT) och Jan Horne (NRK) i samarbete med Sven Nyhus och mig, med utgångspunkt från äldre TV-program gjorda under den första Hurven-undersökningen.

Intressant i sammanhanget är att den första undersökningen gjordes före denna är att det idag finns väldigt många ungdomar som spelar folkmusik. 1968 fanns det nästan inga alls i detta gränsområde. Som jämförelsematerial vid nya gränsundersökningar kan Hurven vara intressant. Den är ett exempel på hur man med utgångspunkt från ett starkt begränsat material kan göra en musikalisk analys som blir allmängligtig för en stor del av musiken i detta område.

I fall jag skulle skriva en uppsats idag om Hurven, så skulle den säkert se helt annorlunda ut.

Inlägg av Jan Ling, Musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Det är väldigt viktigt att göra sådana här djupundersökningar, i det här fallet av en enda melodi, som i förstone kan verka helt perifera i den stora undersökningen, men som kanske i verkligheten kan fånga in helheten genom att göra undersökningen av en detalj väldigt nog.

Inlägg av Johan Forsblad, Sveriges Television, Karlstad.

Hurvenmaterial är ett bra exempel på att en undersökning som gjordes 1970 och ligger arkiverad under en längre tid ändå är så värdefull att det går att göra ett TV-program 15 år senare.

Det finns ingen nyhetshets när det gäller den här typen av undersökningar, så det stoffet som ni tar fram i det här stora gränsprojektet kan mycket väl komma till användning lång tid framöver.

MUSIKALIER OCH INSPELAD MUSIK I VÄRMLAND

Anförande av musikantikvarie Leif Stinnerbom, Värmlands museum. Det kommer att handla om material från Värmland i första hand, även om jag ska försöka att inte stirra mig blind på läns- och nations-gränser. Jag tar endast med de större arbeten som gjorts och jag har heller inte ambitionen att lämna någon fullständig redogörelse.

Jag tänkte börja med folkmusiksidan.

UTGIVNA KÄLLOR:

Det mest kända tryckta materialet på folkmusiksidan är "Svenska låtar", som samlades in under en 20-årsperiod av Nils Andersson och Olof Andersson. Värmlandsdelen redigerades och utgavs 1930 av Olof Andersson.

En av de intressantare upptecknarna av folkmusik är Einar Övergaard, som gjorde uppteckningsresor längs gränstrakterna från Bohuslän i söder till Härjedalen i norr. Han tecknade också upp musik från norska sidan. År 1898 befann han sig i väst-Värmland och tecknade där upp ungefär 500 låtar och visor. Hans material blev utgivet och kommenterat i bokform av Märta Ramsten 1982.

Värmlands Spelmansförbund har en notsamling som ges ut och distribueras till medlemmarna. Det mesta ur det materialet har sammanställts och arrangerats för två fioler av den numera bortgångne Karlstads-spelmanen Erik Gustavsson.

Spelmansförbundet har också gett ut ett flertal häften med musik från olika delar av landskapet.

Kompositören och trubaduren Gunnar Turesson har lagt med ett stort arbete vad gäller dokumentation av musik, seder och bruk i Värmland. Det arbetet har resulterat i samlingsverket Värmländska Kulturtraditioner.

Värmländsk Folkmusik I och II är två tryckta vishäften som är sammanställda utifrån en skolprogramserie producerad av Utbildningsradion.

EJ UTGIVET MATERIAL:

Det finns även material på olika arkiv och museer runt om i Sverige. Av upptecknare och insamlare kan nämnas bl a Nils Stålberg, Dan Danielsson och Nils Keyland.

Musikavdelningen vid Värmlands museum håller också så sakteliga på att bygga upp ett notarkiv, både av originalmaterial och kopieringar av inlånat material.

Förutom folkmusik finns det även uppteckningar av bl a herrgårdsmusik, bruksmusik och religiös musik. Bland det stora materialet kan nämnas mässingsmusik från olika bruk med kompletta stämmor och ett helt herrgårdsmusikens mässingsmusiksamling.

Inspelningar av musik

Det är ganska sent som vi finner inspelad musik från Värmland. Inte förrän på 1970-talet tar inspelningsverksamheten riktigt fart. Tidigare företogs mera sporadiska inspelningar med undantag av Riksradiotion eller Radiotjänst som ursprungsnamnet löd.

Det är emellertid svårt att få ta del av radions inspelningar, dels pga upphovsrättsliga regler, men framför allt kanske, åtminstone när det gäller tidigare inspelningar, bristfällig katalogisering. Program som inte är rena musikprogram kan innehålla en hel del musik som inte finns registrerad i radioarkivet.

Som ett exempel kan nämnas att under rubriken "Lars Madsens inspelningssresa i Västergötland", finns ett större material med musik inspelad i Värmland.

Enstaka tidiga inspelningar av värmändsk musik finns också inspelade på fonograf, vaxullar och tacksivor. På Do-Va-arkiven finns också inspelningar med värmändsk musik, t ex på ULMA och Svenskt Visarkiv.

Värmlands museums bandarkiv

Grunden i Värmlands museums ljudbandsamling är det material, bestående av 250 band, som insamlades 1976-81 inom Folkmusikprojektet i Värmlands län, av spelmän, dansare och vissångare från Värmland med Ann-Marie Olsson som ansvarig projektledare. Värmlands läns landsting stod för det ekonomiska ansvaret.

Bland de större samlingarna i Värmlands museums bandarkiv kan nämnas koptor av band från Lennart Gybrant, Filippstad, vars samling består av närmare 200 band, med inspelningar av spelmän och sångare från Östra Värmland.

I väst-Värmland har Mats Edén och Inger Stinnerbom tillsammans med mig samlat in ungefär 200 band. Mats Berglund har spelat in ett hundratal band.

Ett specialprojekt med anknytning till forskning över nationsgränser är det sk Finniskogsprojektet, där Atle Lien Jensen, Oslo och Monica Olsson, Arvika samlat in ett stort antal band med musik från Finniskogen, Sverige - Norge, med stöd bl a från Värmlands läns landsting och Hedmarks fylke.

Lokal- Riks- radio och TV

Radio Värmland, riksradiotion och STV, Karlstad har gjort stora insatser för att presentera värmändsk musik. Här hoppas jag att medierna tillsammans med Värmlands museum ska hitta en samarbetsform när det gäller bevarandet av materialet för eftervärlden.

När det gäller inspelning av musiker i större ensembler än två och med olika instrument, så har radion och televisionen helt andra tekniska

resurser än andra institutioner . Här hoppas vi på ett samarbete under projektets gång.

Avslutning

Värmlands museum lägger tonvikten, när det gäller att dokumentera musik, på den musik som bygger på ett brett amatörmusicerande, men som ändå kan innefatta professionella musiker inom genren.

Musikinstitutioner förutsätts själva ta ansvar för dokumentation av sin verksamhet, t ex Ingesunds musikhögskola och musikteatrarna i Säffle och Karlstad.

Inlägg av Bodil Westerlund, Radio Värmland, Karlstad:

Jag kan väl tillägga att innan jag reste hit så frågade jag vår chefs-
tekniker hur mycket musik vi spelat in sedan starten 1977. Då skakade han på huvudet. Det visste han inte, men det är många timmar. 1985 gjorde vi femtio musikinspelningar, drygt 40 timmar. Det är väldigt lite jazz, men annars är det brett urval av musik. Allt finns bevarat. Detta är dessutom endast de rena musikinspelningarna, förutom dem finns det musik i underhållningsprogram och liknande.

Musiken är också bra inspelad rent tekniskt och det är viktigt tycker jag, inte minst med tanke på musikerna.

Reidar Sevåg från Norsk Folkemusikkssamling (NFS) i Oslo, inledde sitt anförande kring musikdokumentation i de östra delarna av Norge, med att ta upp Sven Nyhus insamlingsarbete.

Grundstommen i det material som finns från den östra delen av Norge har samlats in av Sven Nyhus. Han åkte under ett år runt i Akershus - Hedmark, vidare upp i Österdalen och Gudbrandsdalen. Det material som lög till grund för den bok som skulle handla om äldre "flåte-felle-transportion" från det nämnda området.

Ett tidigare vitt område

En bredare folkmusikundersökning gjordes i ett av de mindre utforskade områdena i Norge, nämligen flåtbygden på Hedemarken. Det var Atle Lien Jensen och Arne Möller som under ett års tid åkte runt och lade ner ett stort arbete på att dokumentera en av de två olika traditionslinjer som kan urskiljas på Hedemarken.

Undersökningen följdes upp med ett tryckt häfte med tillhörande musik-kasset. Framförallt ville de båda forskarna belysa områdets lägstatus-musik, som mest bestod av durspel och fiol. Förutom instrumentalmusik, dokumenterades också de visor som folk sjöng.

Atle Lien Jensen har även deltagit i ett svensk-norskt projekt. Till-sammans med Monica Olsson undersökte de Finnskogsområdet på gränsen mellan Sverige och Norge.

Akershusundersökningen

Ett lokalt initiativ som startades av Vegard Storsve i samarbete med NFS. Undersökningen följdes upp av Akershus fylkeskulturstyre som anstäljde Olaf Saeta. Han var knuten till NFS som vetenskaplig assistent, med transkription som huvuduppgift. Efter honom knöts Karl Johan Johansen till Akershusundersökningen under ett helt år. Han finkammade området, och från den undersökningen finns idag ca 130 band.

Nåmnas kan också Anders Heyerdahls musiksamling från 1840-50-talet. Den samlingen innehåller i huvudsak äldre musik från Akershus, både folkmusik och konstmusik.

Nåmnas kan också att Norsk Folkemusikkssamling har fått ta del av Norsk Rikskringkastings (NRK:s) folkmusikinspelningar.

Inlägg av Harry Andersen, Akershus fylke

Den samlingen som Karl Johan Johansen arbetat med åt Akershus fylke

har inte bearbetats tillräckligt. Jag hoppas att vi genom detta stora projekt kan få en sådan bearbetning till stånd. Mycket av det insamlade ligger i gränslandet när det gäller begreppet folkmusik.

Det område som stått i undersökningens blickpunkt är Romerike och Folla. Insamlingsdelen i undersökningen kan i det närmaste betraktas som slutförd, även om kontinuiteten i arbetet måste fortsätta då det ständigt kommer fram traditionsbärare och notsamlingar som inte finns dokumenterade i samlingen.

Akershus fylkes västra del, med de rika kommunerna Asker och Bärum, är ett U-land när det gäller folkmusikdokumentation, men så långt har vi inte kommit än.

SAMMANFATTNING AV TIDIGARE PLANER OCH IDEER KRING ETT MUSIKPROJEKT I
VÄRMLAND

I sitt anförande presenterade Lef Stinnerbom, Värmlands museum, Karlstad, ett sammandrag från de bilagor som sändes ut i samband med inbjudan till konferensen på Voksensåsen.

De första planerna på ett större musikprojekt framlades vid en över-
läggningsplanering på landstingets kansli i Karlstad våren 1982, där professor
Jan Ling vid Göteborgs universitet deklarerade sitt och musikvetenskap-
liga institutionens intresse för ett forskningsprojekt där Värmlands
musikliv skulle kartläggas i ett historiskt perspektiv.

Jan Ling menade att det finns en särpräglad värmländsk musikprofil om
man därmed avser:

1. den folkmusiktradition som uppstått i ett slags brygd av skilda musi-
kaltiska landskapsdialekter från Sverige och Norge.

2. en herrgårdsmusik med rötter i svenskt 1700-tal.

3. bruksmusik.

4. utvecklingen av Ingensunds folkhögskola till musikhögskola.

5. organisationernas verksamhet i skilda städer och orter.

6. kanslater och andra folkmusikcentra.

Vid mötet 1982 skisserades en möjlig uppläggning av arbetet i följande
etapper:

1. Litteraturgenomgång med kritisk granskning av tidigare undersökningar
på riks- och regionalplan.

2. Sammanställning av tidigare genomförda inventeringar av musikaler och
instrument = Svenskt Musikhistoriskt Arkiv, Svenskt Visarkiv, Musik-
museet.

3. Punktstudier i pedagogiskt syfte av speciala musikföreelser, t ex
Geijer i musiken, musik vid värmländska herrgårdar, bruksmusik etc.

4. Preliminärplan över lokalforskningsprojekt med inriktning "Gräv där du
står".

Den uppläggningsgenomfördes åldrig på grund av att resurser främst
av personell art saknades vid den aktuella tidpunkten.

Nytt möte på Värmlands läns landsting

24 oktober 1983 var det dags för en träff angående ett framtida musik-
projekt. Då hade en professionell grupp för kontaktarbete inom kultur-

forskningsområdet bildats vid Högskolan i Karlstad. Jan Rudéus vid Högskolan hade utfört en inventering av det icke institutionaliserade musiklivet i Värmland på uppdrag av Värmlands läns landstings musikutredning. Värmlands museum hade sammanställt en årsbok rörande musiken i Värmland, som i det närmaste kunde betraktas som en mindre pilotundersökning.

Dessutom hade museet tillsatt en ny tjänst som musikantikvarie, som skulle kunna spela en viktig roll vid förverkligandet av forskningsplanerna.

För att koncentrera de resurser som finns i Värmland kom man under mötet 1983 fram till ett projekt som vilade på fyra pelare:

1. Museet är ansvarigt för insamlingsdelen.
2. Ingesund står för den praktiskt-musikaliska kompetensen när det gäller att levandegöra insamlingsresultatet.
3. Högskolan står för kulturtraditionsforskningen.
4. Studieförbunden är en förutsättning för bredden i arbetet. Ledare för studiecirkelarna skall hämtas bland musiker i Värmland.

Inventeringsarbete inom institutionernas ordinarie verksamhet

Sedan mötet i oktober 1983 har Värmlands museum utfört en inventering när det gäller Värmlandsarkivs och Folkrörelsernas arkivs arkiverade musikalier och musikdokument.

Ett stort glädjeämne är också att Värmlands läns landsting, länsstyrelsen, Högskolan i Karlstad och Ingesunds musikhögskola kunde ställa medel till förfogande, sammanlagt 55.000 kronor, som under juni, juli och augusti 1984 användes till en första inventering av musikinstrument och musikalier i Värmland. Värmlands museum, som ju har ansvar för insamlingsdelen, kunde för pengarna anställa två nyutexaminerade från kulturvetarlinjen i Karlstad och dessa två har tillsammans med mig kunnat inventera samtliga värmländska hembygdsgårdar och kyrkor på deras förråd av instrument och noter. Dessutom har de flesta herrgårdar och bruk och i förekommande fall deras arkiv, kunnat besökas.

Den korta, men intensiva, sommarinventeringen har bidragit till den större och noggrannare undersökningen av musiklivet i Värmland, som vi nu är här för att diskutera fortsättningen på.

Fil dr Rolf Näslund, Högskolan i Sundsvall/Härnösand, har skrivit en
sammenfattning på det föredrag han höll på Voksenssen, som vi här pub-
licerar i sin helhet.

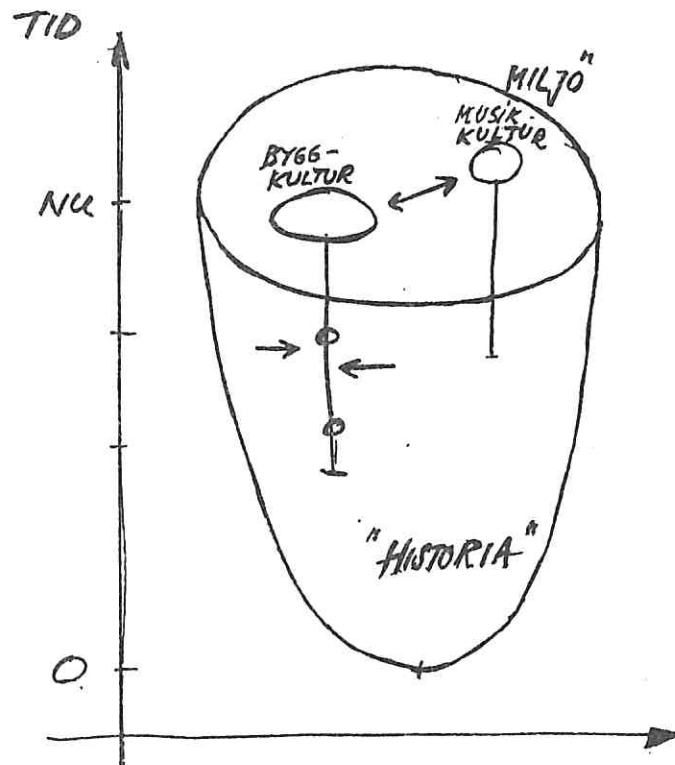
Om det historiska landskapet

Historia är naturligtvis ett begrepp som rymmer många olika definition-
er, beroende av vilka frågeställningar det för tillfället är "på mod-
et" att studera. För inte så många decennier sedan var det den politi-
ska historien - den med kungarna - som stod i centrum. Idag är fältet
bredare och samtidigt som frågeställningarna vidgas till allt oft-
are gälla breda samhällsförändringsprocesser ser man också tendenser
till mer konstruktivt samarbete mellan olika historiefack. Man ser ock-
så hur avståndet mellan den akademiska storskaliga forskningen och den
privata, lokalt förankrade, minskar. På sina håll kan man t o m formu-
lera gemensamma ambitioner och gå in i praktiskt samarbete.

Anledningen till denna gjädjande utveckling är väl till någon del att
söka i "ideologiska" rörelser som t ex "gräv där du står" men troligt-
vis är det andra faktorer som är viktigare. Den främsta orsaken tror
jag ligger i de senaste decenniernas tekniska utveckling inom dator-
och mikrofilområdena, som nu gör det möjligt för allt fler människor
att till låga kostnader få tillgång till ätminstone delar av den arkiv-
information som tidigare varit förbehållen den som haft ekonomiska och
praktiska möjligheter att söka originalinformation i arkiven. Vi
står nu inför en utveckling som kan komma att radikalt ändra förutsätt-
ningarna för den typ av forskning som här är aktuell. Förhållandet att
nu allt fler nu kan få tillgång till grundläggande historisk original-
information innebär naturligtvis en stark "demokratisering" av möjlig-
heten att få grepp om den egna bygdens historia. Samtidigt innebär
förhållandet att den professionella forskaren och amatören i ökad ut-
sträckning kommer att arbeta med samma källmaterial, att dialogen mel-
lan de två grupperna blir livligare.

Det är därför också angeläget att ta upp en diskussion om en samman-
fattande modell i vilken man kan lägga in de olika forskningsambition-
erna för att få en överskådlig bild av befintliga och möjliga samver-
kansmönster.

Man kan utgå ifrån en enkel teoretisk modell - en "kulturpelare". (fig 1). Dess yta representerar det geografiskt avgränsade undersökningsområdet. Vertikalt löper genom denna en tidsaxel där nollpunkten representerar den tidpunkten vi väljer att låta "historien" börja - förslagsvis det ögonblick då den förste stenåldersmannen kliver över kommungränsen för att reda sig en boning. Historiens konkreta innehåll utgöres av de genomförda beslut av olika slag som fattats av stenåldersmannen och alla hans efterföljare fram till dagens

kommunalråd och stadsarkitekt m fl. Historien kan sägas vara lika med summan av alla de händelser som på något sätt påverkat utformningen av den fysiska och sociala miljön. Nuet, 1986-02-24, är bara en ögonblickets tunna hinna över summan av det förflutna. Med detta är också sagt att man bör ha mycket begränsade pretentioner när det gäller att presentera definitiva förklaringar till historiska förlopp. Självklart är det endast en utomordentligt liten del av det totala förflutnas egenskaper som det över huvud taget går att få objektiv kunskap om. I bästa fall kan man skönja en grov struktur i det historiska skeendet med vissa punktvisa ljusglimtar. Desto viktigare då att söka finna och formulera huvuddragen i den historiska utvecklingen och att passa in de fragment av fylligare kunskap som till äventyrs står att finna i sitt sammanhang.

Vi får se historien som ett landskap där det mesta är och förblir okänt men där vi ändå kan skaffa oss vissa landmärken och orienteringspunkter. Låt oss gå tillbaka till den schematiska figuren och se på den yta som föreställer "nuet". Det samhälle vi ser framför oss består av en mängd olika komponenter som på olika sätt är beroende av varandra. Vi har t ex en viss bebyggelsestruktur, ett kommunikationssystem av en viss beskrivbar beskaffenhet, ett utbildningsväsende, ett musikutbud etc. Varje sådan faktor är en delmängd av totaliteten. Enkelt kan vi säga att varje sådan delmängd har sina historiska rötter med varierande djup.

Vad gäller t ex bebyggelsen kan vi om så önskas föra rottråden ända tillbaka till den förut omtalade stenåldersmannen. Andra områden som

t ex "fjölkrörelser" eller elektronikindustri har betydligt grundare gående rötter.

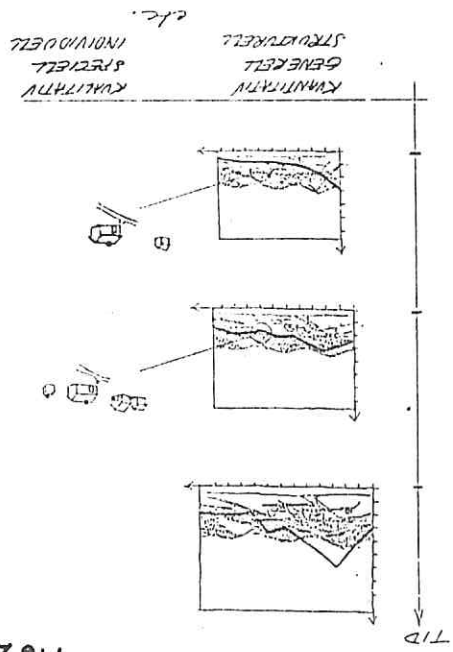
Vi ser närmare på två godtyckligt valda exempel: byggnadskulturen och musikulturen:

För de flesta områden kan man urskilja vissa brytpunkter i historien som haft särskild betydelse för den följande utvecklingen eller där kallmateriale är särskilt rikhaltigt. Vad gäller bygghälsan kan man t ex peka på laga skifteperioden, som i hög grad ändrade bygghäls- strukturen eller den finbladiga vattensågens genombröt vid 1700-tal- ets mitt och ångsågens drygt 100 år senare vilka bägge på sitt sätt gav nya förutsättningar för byggandet.

Vad gäller musikulturen kan vi t ex peka på reformationen med dess nya liturgi, tiden då Europas kompositörer via tryckta noter substans- stieras som stråkkvarter i Värmlands herrgårdar, dragspels genom- brott på dansbana och i drängkammare, radions "demokratiserade utbud" etc.

Vi vill nu studera inte bara våra "egna" områden utan även öppna oss för bredare gemensamma frågeställningar - ex musikhistorikers intresse av att veta hur den herrgårdsmiljö såg ut där man från köpta tryckta notböcker började exekvera stråkkvarter- eller kanske bygghäls- historikern blir nyfiken på hur det låt i parstugor och enkelsstugor och bakom logen vid tiden för "byarnas sprängning". I sådana fall rör vi oss i ett gemensamt "historiskt landskap". Därmed har vi all anled- ning att tillsammans finna samband mellan våra respektive brytpunkter och med de faktakunskaper som står oss till buds bygga upp en struktur av "nivåkurvor" i det gemensamma historiska landskapet.

Fig 2.

Figur 2 visar ett sätt att åskåd- tiggöra studiet av "det histori- ska landskapet". De tre bilderna visar ett och samma geografiska område vid tre olika tidpunkter. Naturlandskapet är i stort oför- ändrat men bygghälsutbredning och byggnader har förändrats. Nå- ra byar växer, några går tillbaka. Genom att studera en fastighets- taxeringslängd för området vid en viss tidpunkt får vi ett visst grepp om bygghälsstrukturen - antalet hemman och torp, deras värde och ägare och hur bygghä- lsen fördelar sig över de olika byarna. Med hjälp av taxerings- längder har vi dragit en mättråd över det historiska landskapet.

Studerar vi även en mantalslängd för samma tidpunkt får vi även ett mått på hur befolkningen i bygden fördelar sig i olika avseenden - kön, familjesammansättning, ålder etc. Ännu en mättråd! Upprepar vi undersökningarna för ytterligare någon eller några tidpunkter kan vi även få fram ett förändringsmönster.

Det är gott och väl att kunna göra sådana breda övergripande studier över stora områden men helst skulle vi även vilja närmare urskilja det enskilda fallet i det stora statistiska sammanhanget. Vi ser igen på bilden av den lilla gården inunder skogsbrynet, knappt urskiljbar annat än som en punkt i statistiken.

Genom att lägga in alltvårt historiska källmaterial i en databas får vi denna möjlighet till snabba perspektivväxlingar. Vi kan lätt fokusera på den lilla gården där vi ser att kanske taxeringsvärdena skiljer sig mycket väsentligt mellan två tidpunkter. Något har tydligen hänt - men vad?

Om vi i vår databas även har matat in uppgifter ur brandförsäkringsbrev finns det en god chans att vi kan få reda på vilka byggnader som fanns på gården och även uppgifter om deras mått, material, rumsantal, värde mm. Kanske kan man t o m konstatera ifall det varit en särskild förändring i byggnadsbeståndet som motiverat det ändrade taxeringsvärdet.

De första brandförsäkringarna får vi i slutet av 1700-talet och framåt 1800-talets andra hälft vågar man nog säga att merparten av både landsbygdens och städernas bebyggelse var försäkrad.

Om vi nu genom att studera taxeringslängder, mantalslängder och brandförsäkringar, kommit så långt i vandrigen genom det historiska landskapet att vi kan se bebyggelsen på nära håll, vore det naturligtvis lockande att ta steget in i husen för att skaffa oss ett närmare begrepp om människornas bostads- och arbetsmiljöer. Detta kan vi göra genom att studera t ex bouppteckningar efter de människor som bott i husen. Denna typ av historisk källa, sida upp och sida ner av uppräkningsregister av föremål, lämpar sig inte så väl för datorbearbetning. Det kan dock vara mödan värt att datorisera register över bouppteckningar som sedan lätt kan länkas till exempelvis mantals- eller taxeringslängder.

BEDA-BEbyggelsehistorisk-DATABAS i Härnösand/Junsele är en verksamhet som nu går in på sitt andra år. Genom att mikrofilma stora mängder brandförsäkringshandlingar och därefter bygga upp en databas på innehållet skapas ett viktigt instrument för den som vill studera enskilda hus eller hela historiska landskap. Ambitionen att bearbeta brandförsäkringshandlingar gäller i första hand det arkiv som fr o m 1782 bildats av "allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet". Därefter är avsikten att gå vidare med det mycket omfattande materialet rörande de svenska städerna. En viss kapacitet används för speciella uppgifter t ex uppdragsverksamhet för museer, forskningsprojekt m m.

EN BAKGRUNDSBILD TILL DET FÖRESTÅENDE MUSIKPROJEKTET SETT UR LANDS-
TINGSPERSPEKTIV

Landstingsrådet Gunborg Strömdal, Karlstad, inledde sitt anförande med att tala om "Folkmusikprojektet i Värmlands län".

För precis tio år sedan - 1976 således - inleddes ett projekt med in-
spelning av värmländsk folkmusik. Idén till detta hade växt fram genom
kontakter mellan Ann-Marie Olsson, hennes make Gert Ohlsson och profes-
sor Jan Ling.

Redan från början möjliggjordes projektet genom ett anslag från lands-
tinget och ett beslut togs snart om en treårig projekttid. Ann-Marie
skulle använda en halvtidsjänst för arbetet.

När den treåriga insamlingstiden gått till ända, fann vi som då hade
ansvaret för landstingets kulturverksamhet att ytterligare ett år borde
ägnas åt den grundläggande insamlingen.

I samarbete mellan landstingets kulturavdelning och länsbiblioteket i
Värmland skulle vi hita ett sätt att vettigt förvalta fyra års insam-
lat material. Biblioteket bildade bas för Ann-Maries arbete. Mycket ta-
lade för att länsbiblioteket skulle bli en lämplig huvudman för folkmu-
sikarkivet. Att valet föll på länsmuseum berodde på det kontaktarbete
som Kjell-Arne Kamperin, kulturchef på Värmlands läns landsting bedrev.

Musikavdelningen på Värmlands museum

När insamlingsfasen var avslutad fann man det naturligt att återknyta
kontakten till den person som inspirerat arbetet från början, det vill
säga Jan Ling. Han besökte länsmuseum i Falun, där landets dittills en-
da musikanthvarie, Gunnar Ternhag, var verksam och konstaterade att
den delen av kulturhistorien, som folkmusiken utgör, borde var ett
lämpligt komplement till verksamheten vid vårt länsmuseum. Och det med-
förde att vi från landstinget tilldelade museum resurser för musikan-
thvariskt arbete.

Redan innan museet kom med i bilden hade Jan Ling haft vänligheten att
1982 komma upp till Karlstad och än en gång vid ett möte inspirera då-
de politiker och tjänstemän att blicka framåt - att strukturera ett
forskningsprojekt, baserat på den grund som vårt folkmusikmaterial ut-
gjorde.

Planerna på ett musikprojekt tar fart

Nästa steg på vägen skedde den 24 oktober 1983. Då inbjöds en stor
grupp till landstingets kansli för att direkt planera utforskningen
av värmländsmusiken. Med i gruppen fanns representanter från Ingessund,

Högskolan i Karlstad, Värmlands läns bildningsförbund, Föreningen Värmlandsarkiv, kommunförbundet och Riksradien. Det nio sidor långa protokoll som presenterades efter den här träffen - och som förelades vår kulturnämnd - visade klart och tydligt att något faktiskt hade hänt - och framförallt att något skulle hända. Det fanns en hänvisning till att Jan Lings prognos var att detta skulle börja hända i slutet av 1985.

I det här läget hade alltså Leif Stinnerbom tillträtt som musikantikvarie på halvtid och vi hade en resursperson att lita till, men som sagt var "halvtidare". Men det visade sig vara tillräckligt, och i samarbete med kulturförvaltningen hos oss kunde vi under våren 1984 genomföra ett kompletterande insamlingsarbete - nu av diverse äldre musikmaterial, som alltså tillfördes det tidigare arkivet. Och detta gav mersmak. Resten av projektet borde föras vidare. I det läget har vi i Jan Ling återigen den nyckelpersom som hjälper oss hemma i Värmland att knyta ihop trådarna. Och nu har han knutit ihop oss med Norge också. Det är vi glada för.

Finansiering av musikprojektet

Även om vi från landstinget i Värmland inte varit sena att ta vara på de idéer som vi fått, först och främst genom dig Jan Ling, så innebär det inte att vi vill avlasta statsmakterna ansvaret för att finansiera forskningsarbetet vid våra högskolor. Det ansvaret bör statsmakterna få behålla. Vi har dragit igång detta, men hoppas alltså att du skall trola fram statliga resurser för att föra detta i hamn. Med det perspektiv som nu öppnat sig genom samarbetet med våra norska vänner kan det ytterligare finnas forskningsmedel att använda på båda sidor om gränsen. Jag gissar att alla vinner på om det här projektet i högskolornas planering tillmätes sådan vikt och värde att det blir ett prioriterat forskningsprojekt inom ordinarie verksamhet.

För övrigt tycker jag det är vettigt att vi ser till att arbetet får en stark anknytning till Ingesund. Forskningsanknytningsresurserna där kan enligt min uppfattning knappast utnyttjas bättre än att gå in i det här sammanhanget. Det kräver att Ingesundselever och lärare betraktas som lika viktiga parter i forskningsarbetet som övriga universitetsstudenter på norska och svenska sidan.

Sammanfattning:

Sammanfattningsvis är vi alltså glada för att vi tog rätt kontakt och knöt rätt trådar tillsammans med Jan Ling - redan för tio år sedan. Det var en satsning som nu ger resultat och vi är glada att vi kan få de här samarbetsmöjligheterna mellan landstingets högskoleutbildning och högskoleutbildningarna i Göteborg och Oslo.

Under konferensen här på Voksenåsen har inte nämnts något om ekonomin. Vilket utgångsläge vi har? Vilka möjligheter finns det att starta vårt projekt i olika steg? Vad tror du Jan Ling att det finns för fonder eller reserver att plocka medel ur?

Inlägg av Jan Ling, Musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs

universitet

Jag tycker att det är bra att du tar upp det här perspektivet redan nu på planeringsstadiet. Då blir det mycket lättare för oss att jobba vidare när vi har öppna kort från politikererna. Det är självklart att vi hoppas på pengar från Nordiska samarbetsnämnden för humanistisk forskning och andra fonder. Under det första projekteringsåret kommer vi att söka medel för projektet.

Sedan var det väldigt fint med den öppning de gav att inom de ramar ni redan har ge oss möjlighet att använda resurser från landstingsinrättningar, typ Ingesunds musikhögskola.

Inlägg av Tor Klövstad, Hedmark fylke

Organisationsen inom fylket är annorlunda uppbyggt om man jämför med landstinget i Värmland.

Vid några enstaka tillfällen har vi kunnat stödja insamlingsarbete av folkmusik som sedan kunnat ställas till museets i Hedmark disposition. När det gäller ett sådant stort projekt som det här så ser vi väldigt positivt på det hela. När det gäller 1986 års budget är dessa medel redan nu disponerade inom andra områden.

I Hedmark har vi t ex ingen anställd på musiksektorn. Eftersom det är anställningsstopp i Hedmark så finns det heller ingen möjlighet att inrätta någon ny tjänst.

Vad vi har idag är museer som kan ställa upp med sin fackkunskap och även stå till disposition vad gäller förvaring av material. Det är också möjligt att fylket och kommunerna kan ställa upp med mindre ekonomiska bidrag. Så är förhållandet och det låter kanske negativt men det betyder inte att vi från Hedmark fylke är negativa till projektet.

Inlägg av Gerhard Dahlen, Kulturdepartementet, Oslo

Jag representerar den avdelning av kulturdepartementet som musiksidan faller under. Vi har väldigt lite med forskning att göra eftersom kulturdpartementet har en egen forskningsavdelning och jag kan tyvärr inte säga någonting på deras vägnar. Utifrån det som jag sitter och arbetar med har vi en relativt liten dispositionspost, där de flesta pengarna är örönmärkta för konserverande grupper, Rikskonserter osv.

Det är ju alltid tillåtet att söka medel från den dispositionsposten, som vanligtvis fördelas under januari-mars månader. För 1986 är posten delvis belagd av projekt liknande det här.

Inlägg av Harald Herrestad, Norges Almenvitenskaplige Forskningsråd (NAVF), Oslo

För nordiska projekt finns det avsatta medel varje år, men budgetposten är ganska beskedlig. Det rör sig om ca 200 000 kronor och man konkurrerar med många andra forskningsområden. Sedan går det ju att söka NAVF:s vanliga medel ifall man vill knyta en rekryteringsanställning till projektet när det gäller det norska området. Det kan ju också vara en möjlighet. Musikandelen på NAVF är 3,9 %.

Inlägg av Peter Stenberg, Humanistiskt - Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet (HSFR)

Posten för nordiska projekt har ökat väsentligt från i år. Det finns chanser att få riktiga forskningspengar som täcker åtminstone en halvtidstjänst. Nordiska ministerrådet ger också pengar till sådana samarbetsprojekt.

På HSFR har vi ett område som kallas de estetiska vetenskaperna (musik, dans, litteratur, konst etc) och de brukar få 12-13 % av forskningsmedlen. Det rör sig om ungefär 80 miljoner för all forskning, så det blir ju någon miljon trots allt till musiken. Vi ska komma ihåg att det är ett svagt tryck från musiksidan jämfört med litteratursidan.

Inlägg av Egil Bakka, Rådet för folkmusikk og folkedans, Trondheim

Det kan kanske vara av ett visst intresse att nämna att Nordisk Förening för Folkedansforskning har haft ett treårskontrakt, där det finns 200 000 kronor kvar. Projektet omfattar alla nordiska länder utom Grönland.

Inlägg av Arvid O Vollsnes, Institutt for Musikkvitenskap, Oslo

En institution som också bör nämnas i sammanhanget är kulturrådet, där jag sitter med som musikrepresentant. Kulturrådet kan alltså inte ge till forskningsprojekt men vi kan ge till förmedling, t ex stöd av grammofonskivor, notutgivning osv.

Vi har från norsk sida i detta projekt redan varit så dristiga att vi ansökt om stöd just för utgivning av grammofonskivor under kommande år.

INLEDNING TILL GRUPPARBETEN, ARBETSUPPGIFTER OCH GRUPPINDELNING

Professorn Jan Ling, inledde förberedelserna inför arbetet i grupperna med att påängtera den unika situationen som forskningsprojektet befinner sig i, tack vare att så många olika aspekter redan nu under projektets uppläggnings kan föras fram från de olika kompetensområden som finns representerade på konferensen.

Det är viktigt att vi, från olika utgångspunkter, redan nu formulerar vad vi räknar med att få ut av ett projekt av det här slaget. Vilka frågeställningar vill man ställa i blickpunkten, från kulturpolitiskt håll, från institutionernas, massmedias, dansens och musikernas ståndpunkt?

Vi måste fråga oss vad som händer i framtiden, nu när massmediatubudet ökar med Nord-Sat och Kabel-TV m m. Vad väljer vi att ha kvar av våra regionala musikprofiter? En sak kan man vara säker på att gör vi inte sådana här undersökningar, med utgivning av skrifter och grammofofonskivor, så kommer mycket av dagens levande musik att vara borta redan inom fem till tio år.

Vad är syftet med projektet och hur kan de olika intressenterna medverka

Vi hörde tidigare om Hurven. Ett arbete som gjordes vid en tidpunkt och som sedan under flera år låg outnyttjat, men som någon annan senare kunde använda för vidare forskning. Det är en betydelsefull indikation på att det vi sysslar med är viktigt.

Vallet står nu på ett annat sätt än tidigare. Människan är utsatt för impulser från olika håll. Tycker vi att någonting är viktigt att bevara måste vi försöka få fram det.

Det finns olika sätt att medverka i projektet. Beträffande politikerna är det naturligtvis frågan om både personella och ekonomiska resurser. Kan man stoppa in beredskapsarbetare från kommun/landsting? Kan investeringar vara intresserade att göra länet eller något av fylkena till ett slags centrum för olika musikverksamheter?

Vad kan vi som jobbar på institutionerna ställa för resurser till för fogande, vad kan vi tänka oss att få fram för personer som kan jobba med projektet? Tänk efter vilka finansieringsmöjligheter som var och en kan komma på, t ex vetenskapliga fonder, kulturråd, partnerchip etc. För att hålla ett sådant här projekt levande måste det kontinuerligt följas upp av tidningar, radio och TV. Detta är mycket viktigt!

Frågeställningar till grupparbetet

1. Vad är syftet/målsättningen med projektet?
Vad ska vi undersöka?
2. Vilka personella och ekonomiska resurser kan ni ställa till projektets förfogande?
3. Hur ska vi finansiera projektet?
4. Organisation för framtiden?

Gruppindelning

Grupp 1 Ordförande, Ingemar Liman

Bodil Westerlund
Catarina Dyrseen
Rolf Näslund
Arvid O Vollsnes
Egil Bakka
Tor Klövstad
Peter Stenberg
Erling Flem

Grupp 2 Ordf. Leif Stinnerbom

Ann-Marie Olsson
Johan Forsblad
Wollrath Sjögren
Tellef Kvifte
Bo Emanuelsson
Odd Raeng

Grupp 3 Ordf. Jan Ling

Märta Ramsten
Harry Andersson
Mats Nilsson
Mats Berglund
Gert Ohlsson
Gunborg Strömdal
Reidar Sevåg
Gunnar Ahlmark

Vi försökte hålla oss till de frågeställningar som fanns och uppehöll oss vid fyra av dem: syfte, tidsperspektiv, metod och medel.

Syfte

Att beskriva vad som finns och vad som har funnits inom musikområdet och låta dansen få lika stort utrymme som musiken.

Att med musiken som utgångspunkt göra en bred deskriptiv och analytisk forskning, där musiken skall utgöra en slags ryggrad, som sedan kläds med revben och på det viset trängjer man djupare ner i hela samhällsstrukturen.

Att föra tillbaka musiken till miljön och på så vis försöka levandegöra forskningsresultatet. Det är särskilt viktigt att slå ett slag för mindre starka geografiska områden.

Att försöka visa att riksgränsen inte existerar som en kulturgrens.

Här är det viktigt att vi också täcker in den "döda zonen", dvs den smala korridor som blir över när man avgränsar sitt område geografiskt från varje land.

Forskningen utgör en del i ett samordnat arbete mellan studieförbund, högskolor, konserthörsningar, radio, TV, musikvetenskap, museum etc.

Tidsperspektiv

Det krävs en ordentlig projektinventering med sammanställning av arkiv, register m m. Det första året, projekteringsåret, måste man i hög grad ägna åt systematisering, objekturval, finansierings- och organisationsfrågor.

Självklart sker en viss insamling redan under år 1, men det är framförallt under år 2 och följande år som insamlingen äger rum. Under insamlingsarbetet sker kontinuerligt bearbetning och redovisning.

Metod

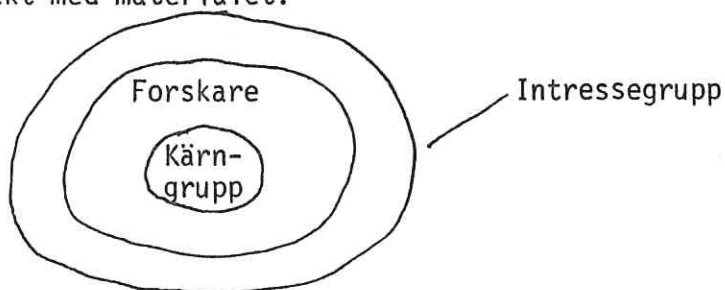
I metoden ligger också ett utnyttjande av personaltresurser vid Göteborgs universitet (två handledare, 6-8 studenter), och Oslo universitet (fyra handledare, 8-10 studenter), Värmlands museum, Ingensunds musikhögskola, Norges musikhøgskole, Toneheim folkehøgskole, Ungdomssymfonikerne i Elverum, Geijersskolan m fl.

Vi var överens om att en datorisering av materialet måste äga rum. Det är viktigt att vi redan nu i starten kan komma igång med de planerade

seminarierna i Norge och Karlstad, med studenter och handledare. Efter dessa seminarier ska arbetet omedelbart kunna starta.

Man bör ha en bred stor organisation, som ligger runt om alltihop och som vi kallar för intressentgruppen, bestående av representanter för involverade institutioner, förvaltningar och organisationer.

Sedan har vi en kärngrupp, ett slags arbetsutskott, som kan samarbeta via SCAN-net och som väljer ut infofakta som distribueras till berörda via nyhetsblad. Kärngruppen är ansvarig för organisation, medelsansökan, forskningsplaner etc. I mitten finns forskare, fältarbetare m fl som arbetar direkt med materialet.

Punktstudier kan belysa större forskningsfält. En sådan punktinsats kan gälla dansen/dansmusiken.

Kärngruppen bör vara liten men ha stor kapacitet. Förslagsvis bör Jan Ling och Arvid O Vollsnes ingå (med Jan Ling som ordförande) vidare bör minst en representant från vardera landet med starkare lokal anknytning ingå i gruppen.

Från den här gruppen måste man kunna nå både dem som arbetar på fältet och den stora intressentgruppen. Vårt förslag är att man inför ett nyhetsblad som regelbundet distribueras mellan de tre grupperna och på så vis håller man dialogen öppen mellan parterna.

Medel

Vi tänkte oss två huvudtyper av anslag:

- I. Stora övergripande medel för den gemensamma potten.
- II. Specialdestinerade medel för "synliga" områden (t ex industripengar för bruksmusik) inom projektet, dvs en form av partnership.

Målsättningen skall vara att medel går till projektet utan nationell begränsning.

Materialredovisning (publikationer, pressning, programverksamhet etc) bör ske inom hela projektet oberoende av på vilken sida av riksgränsen materialet är insamlat. Vi tog upp frågan om en gemensam layout och logotype. Här ligger också tanken att skapa ett samlarvärde av projektets materialredovisning, där enskilda och institutioner kan gå in och teckna sig för abonnemang.

Lämpliga medelsgivare i Sverige:

Riksbankens jubileumsfond, HSFR, Forskningsrådsnämnden, AMS, kulturrådet, STIM, SR-moderbolaget, Musikaliska akademien, Rikskonserter,

Nordiska ministerrådet, Svensk-Norska samarbetsfonden, DFI (Delegationen för vetenskaplig och teknisk information), Landsting, Länsstyrelsen, kommuner och bildningsförbund.

Lämpliga medelsgivare i Norge:

Norges Kulturråd, Norges almenntjenestekapitlige forskningsråd, Nansenfond-
en, fylkene, småfonder, div.

Information och PR

Informationen om projektet till massmedia bör ske mycket organiserat. Eftersom planerna redan läckt ut till en lokal tidning bör lokalpress-
en underrättas. Därefter måste vi vänta tills vi vet att det finns
täckning för idéerna innan vi går ut i rikspress så att uppgifterna
blir riktiga och inga luddigheter sprids. Därefter väljer man "parlor"
under arbetets gång och håller medierna underrättade.

REDOVISNING GRUPP II

Ordförande Leif Stinnerbom

Frågeställningar:

1. Syfte
2. Resurser
3. Finansiering
4. Organisation

Syfte

Att ge människorna inom ett område sin egen musikhistoria som leder till nyskapande inom musikområdet.

Att få en överblick över musiklivet i Värmland och de norska fylkena. Detta var man särskilt intresserad av från norsk sida eftersom området i Norge är dåligt belyst tidigare. Här är det viktigt att se på andra företeelser än musik, för att få en överblick av kulturområdet. Det är viktigt att man i detta sammanhang inte ser Värmland som något homogent område när det gäller olika musikformer och genrer. Vissa delar av Värmlands län hör till olika kulturområden som kan ha sitt centrum i andra län eller t o m ett annat land.

Att få musikerna att dokumentera sin egen musik. Det är de som bäst är lämpade att dokumentera sin egen musik. Här kan även personer med särskild lokalkännedom vara viktiga resurspersoner.

Wollrath Sjögren, Värmlands läns landsting, var angelägen att Ingesunds musikhögskola skall delta i projektet bl a genom elevarbeten. Själva forskningsprocessen är ett syfte i sig. Genom forskning lär sig eleverna, nya processer skapas.

Resurser

1. Musikvetenskapliga institutionerna i Göteborg och Oslo.
2. Musikhögskolan Ingesund
 - a/ Musikalisk kompetens - levandegöra insamlat material.
 - b/ Mat och logi, konferenser, sommarträffar, ev ett årligt seminarium, sommartid.
 - c/ Forskningsanknytning, med möjlighet till ett konstnärligt utvecklingsarbete.
3. Norsk Folkmusiksamling (två anställda), svårt att gå in helt i projektet, men ställer sin sakkunskap och tekniska utrustning till förfogande. En del av NFS:s material har lagts in på data av Tellef Kvifte.

Han kan tänka sig att vara behjälplig när det gäller datan som hjälpmedel i projektet. Vi vill dock betona att vi använder datan som ett hjälpmedel och inte som någonslags "frälsare".

4. Högskolan Karlstad

a/ Musikvetenskaplig institution, (fn vilande)

b/ Datasurs

c/ Kulturvetarlinje

d/ Klasslärarutbildning (Musik som ämne) 1988.

5. Försvaret divisionsmusik, Halden.

6. Pedagogisk Högskola, Halden (egen musikavdelning)

7. Distrikthögskolan, Halden (dataavdelning)

8. Pedagogisk Högskola, Elverum (musiklinje)

9. Vi diskuterade att göra en skrivelse riktad till SVT, Riksradion, lokalradion, NRK, med en förfrågan att få ta del av deras musikmaterial i vårt projekt.

10. Kommunerna - lansera projektet hos kommunerna genom att skapa ett intresse för att projektet kan utnyttjas t ex i turistnäringen.

11. Engagemang av arbetslös ungdom.

12. Musikföreningar och andra sammanslutningar där musik är en viktig del.

Finansiering

Ar 1. Vi såg första året som ett projekteringsår där vi bygger upp en projektorganisation och uppaktar HSFR, Nordiska forskningsrådet, Svensk-Norska samarbetsfonden, Nordiska kulturfonden m fl.

Man måste också vara öppen för att uppvakta företagen med olika former av partnership. Detta kan göras i större konkreta sammanhang, där båda parter kan tjäna på samarbetet.

Organisation

Det är viktigt att bygga upp en projektorganisation där några personer måste ha tidsresurser viktiga för projektet.

Vi tänkte oss en projektstyrningsgrupp med flera ansvariga på varje sida av gränsen. Arvid O Vollnes och Harry Anderssen, Norge, Jan Ling och Leif Stinnerbom, Sverige, var personer som nämndes i detta sammanhang.

REDOVISNING GRUPP III

Ordförande: Jan Ling

Flera talare var mycket väl förberedda. Jag läser upp en sammanfattning av deras synpunkter.

Vi börjar med ett inlägg av Gert Ohlsson. Han tog upp projektet utifrån IRK:s, Institutet för Rikskonserter, synpunkter.

Ett övergripande syfte måste vara att stärka den lokala identiteten. Det är viktigt att folk får ta del av material och forskningsresultat, så att det inte bara hamnar i bokhyllan som uppsatser och avhandlingar.

Forskningsresultatet ska presenteras i form av fonogram, radio, TV- och videoprogram. Här nämnde Gert särskilt lokalradion och regional-TV.

Vi måste också hitta nya spridningsvägar när det gäller försäljningen av produkterna, t ex spelmansförbund, körförbund, bibliotek och skolor. IRK kan också hjälpa till att offentliggöra olika forskningsresultat i form av konserter och skolprogram etc. Det är också viktigt att rikta sig till nya lyssnargrupper.

Gert Ohlsson hade också ett förslag på organisation. Huvudmannskapet bör Värmlands läns landsting - Norsk motsvarighet ta på sig.

Universiteten i Norge - Sverige står för det vetenskapliga innehållet. Svenskt visarkiv och Värmlands museum skall ha hand om insamlingen och bearbetningen. Output, dvs presentation av resultatet sker via radio-TV, länsbildningsförbund, Musikhögskolan Ingesund, IRK och andra arrangörer.

Reidar Sevåg från Norsk Folkemusikksamling, Oslo, menade att NFS kan ställa upp med insamling och med sin vetenskapliga kompetens på området. De kan också deltaga aktivt i fältarbetet. Reidar nämnde också namn som kan vara intressanta för projektet: Atle Lien Jensen, Oslo, som samlat in musik från Hedmark och Akershus, Olaf Saeta, Hamar, som dokumenterat och transkriberat musik från Hedmark och Akershus. Det är viktigt att hitta delprojekt som kan utföras i samarbete över gränsen.

Det är helt klart att vi är beroende av norrmännens kompetens på folkmusikområdet, även från den svenska sidan.

Gunnar Ahlmark, Ingesunds musikhögskola, Arvika, tog upp olika frågeställningar som rör projektet. Det är intressant att göra en kartläggning av Värmlands musiktraditioner och se vilka konsekvenser det får för musiklivet idag. På Ingesunds musikhögskola utbildas musiklektorer för Värmland och en fråga är vad vi kan göra för att öka den kulturella identiteten?

Är Värmland ett spelmannslagskap och vad är egentligen värmländsk tradition? En annan intressant frågeställning som Ahlmark tog upp är förhållandet mellan språk och musik, finns det något samband där? Han la de också fram en del undersökningsförslag till exempelvis instrument- och inventering. Att insamla och katalogisera noter och införa dessa i musikbibliotek som finns, kan vara ett delprojekt.

Ett annat förslag var att Musikhögskolan Ingessunds studenter kan producera herrgårdskonserter av i samarbete med den teaterlinje som finns på folkhögskoledelen av Ingessund. Den typen av produktioner kunde också bearbetas för radio, TV och fonogram.

Kvalitetsfrågan diskuteras också i vår grupp. Vad kan vi använda av det material vi får in? Kvaliteten på det material som finns insamlat redan och det som kommer att samlas in är av mycket varierande kvalitet. Det är en sak att samla in till ett arkiv, en annan att presentera det insamlade. Ofta behövs en interpretation, en nytolkning eller nyinspelning, dvs en pedagogisk insats för att det ska kunna användas igen. När det ska presenteras i fonogram, radio- eller TV-program krävs det en högre kvalitet, både vad gäller utförande som stil och tradition.

Mats Nilsson, Etnologiska institutionen vid Göteborgs universitet tog upp projektet från dansens utgångspunkt. En sektor i projektet måste undersöka själva dansen och där är kanske ett etnologiskt perspektiv det mest lämpliga. Mats pångterade dansens betydelse för människorna och musikutvecklingen, och vi fastslog att det är viktigt att få in folk i projektet som sysslar med dansforskning.

En annan viktig utgångspunkt är människorna och miljön. Här kan Rolfs Näslunds skiktningsskott vara mycket användbar. Hans metod kunde användas i projektet genom att vi försöker kartlägga vissa brytningspunkter i historien, till exempel herrgårdsmusik, brukens blomstring - bruksmusiken, innovationer, typ dragspel, grammofoon och radio. Ett annat delprojekt kan vara den finska invandringen och musik-

Parallellt med insamlingsarbetet skall bearbetningar utföras och vissa projekt kan löpa parallellt så att de inte blir beroende av varandra. Gunborg Strömblad, Värmlands läns landsting, Karlstad, menade att vi inte tagit med länets bildningsförbund ordentligt i projektet. Geijersskolan är också en viktig resurs i detta sammanhang.

Mats Berglund, Värmlands museum, Karlstad, pångterade de skilda områden och menade att man i ett sådant här projekt bör inrikta sig oftast på dessa områden och sedan få fram jämförelsematerial med tidigare valdokumenterade områden.

Skiktning av projektet

Värmlands museum och motsvarande på norska sidan får ta hand om en systematisering av insamlingsdata under projektets gång. Vi måste ha en systematisk datainsamling. Här måste vi uppmärksamma politikerna att när projektet börjar närma sig sitt slut erfordras tjänster för att ta till vara hela projektets material och resultat.

När det gäller olika bearbetningar och delprojekt kan man däremot sätta in punktinsatser utifrån de olika institutionernas övergripande ansvar.

Vi diskuterade också hur vi ska försöka hitta en utbytes- och samarbetsform i kvadraten Göteborg - Oslo - Ingesund - Karlstad när det gäller utbildning av studenter och utbyte av resurser som finns på respektive institution.

Slutligen var vi också alla överens om att vi behöver ett första planeringsår innan vi kan sätta igång på allvar med hela projektet.

Egil Bakka, Rådet for folkemusikk og folkedans, Trondheim, inledde den fria diskussionen med att ta upp problemet angående forskningen kring själva dansen, som bör ha sina specifika problemställningar i projektet.

Vi måste vara klara på att dansforskningen i Norden är en ny och svag disciplin. I fall detta projekt kunde bidra till att öka dansforskningens status skulle det vara mycket tillfredsställande men det förutsätter att danssektorn ges samma villkor som musiksektorn. En möjlighet skulle kunna vara att man finner ett sätt att deltidansställa två dansforskare, en person på var sida om gränsen, som får jobba med dansen som utgångspunkt. Det tror jag nästan är en förutsättning för hela projektet.

Jag vill också understryka att dokumentera dans skiljer sig väsentligt från att dokumentera musik. Det räcker t ex inte att dokumentera en person, eller ett danspar, utan helst bör man ha en lokal med 10-20 par dansare och tillhörande musik. Det är alltså viktigt att dokumentera danssituationen, så man förutom dansens form också får med bakgrund och kontext.

Utifrån denna bakgrund tror jag att det vore en fördel om detta projekt kunde sätta upp en dansexpedition, vid en eller annan tidpunkt, som punktinsats. En ordentlig insats av den här typen kräver ett stort manskap av forskare från både svensk och norsk sida.

Mitt förslag, om man vill ta dansen på allvar, är alltså: - att försöka knyta en dansassistent på var sida om gränsen, till projektet.

- att försöka att anordna en dansexpedition. I fall dessa två punkter uppfylls kommer jag att föreslå Rådet for folkemusikk og folkedans att gå med i projektet. Jag tror att motsvarande gäller även på svensk sida när det gäller Dansmuseet i Stockholm.

Inlägg av Gunnar Ahlmark, Ingensunds musikhögskola

Vi talade i grupp III om att man måste definiera begränsningarna i projektet så det inte sväljer ut över alla bräddar. Alltså: geografiskt, tidsmässigt och kulturellt.

Andra faktorer som hör ihop med musik och dans är klädedräkt, sociala traditioner och betendemonster, men här finns en risk att man går in för djupt och hamnar inom andra vetenskapsområden.

Inlägg av Gert Ohlsson, Rikskonserter, Karlstad

Jag skulle vilja ta upp tre saker. För det första så vill jag, för de som inte känner till det, berätta att vi gjort ett förslag till publikation av ett insamlat material från de första åren i "Folkmusikprojektet i Värmlands län". Det är den första barnskivan i Sverige med enbart traditionell folkmusik, som efter ett års förberedelsearbete tagits fram: "Spel Carl-Johan". Det är Rikskonserter i samband med Värmlands läns landsting som står för produktionen och jag ville nämna detta som ett exempel på enbart värmländskt material som är publicerat i fonogram. Rikskonserter har följt upp detta fonogram med 400 skolkonserter, på förskola, låg- och mellanstadium, i Värmland under 1985.

I samband med skolkonserterna har vi även arrangerat bystugekvällar, där lokala spelmän har inbjudits, för att stärka den kulturella identiteten som jag pratade om förut.

Det andra jag ville ta upp är de kurser och läger för svenska och norska barn och ungdomar som varje sommar arrangerades på Ingesunds Folkliga Musikskola, som skolan hette på den tiden. Dessa förekommer nu tyvärr inte längre. På en sådan kurs skulle man kunna levandegöra en del av det insamlade materialet. Det som lämpar sig just för kommunala musikskolor.

Den tredje synpunkten jag vill framföra är att jag tycker att vi lever två olika sorters liv, forskarna och utövarna, och det är för dålig kontakt mellan varandra.

Jag tror att vi skulle behöva öka kommunikationen mellan dessa två grupper. Spelmännen spelar ofta för glatta livet, men bryr sig inte så mycket om bakgrunden till musiken. Ifall de skulle bli mer medvetna om allt kring musiken, så får de nya infallsvinklar och det hela blir mera intressant. Forskarna behöver också musikerna och deras synpunkter. Det är ju musikerna som sitter inne med det praktiska handlaget och som kan få glädje av det som forskarna kommer fram till.

Jag föreslår att man försöker hitta en form för seminarieverksamhet, där man förenar teori och praktik och där utövare och forskare möts.

Inlägg av Märta Ramsten, Svenskt Visarkiv, Stockholm

Det som utmärker många av de yngre utövande spelmännen i Sverige är just att de också forskar kring musiken. Jag tycker inte alls att det är som Gert säger att spelmännen spelar för sig och forskarna arbetar för sig, utan att detta går i varandra och den utvecklingen har kommit under 1970-talet. Den kontakten som du efterlyser finns redan i väldigt hög utsträckning. Däremot håller jag med om att det vore väldigt fint att kunna anordna seminarier och träffar i högre utsträckning än vad som görs nu. På vis-sidan har det gjorts en del försök med kvädarseminarier, även svensk-norska, där både folksångare och forskare har deltagit, som i allmänhet varit väldigt lyckade.

Inlägg av Morten Tomte, NRK, Oslo

Man kan diskutera på vilket sätt som norsk TV kan komma in i ett projekt av den här typen. Vi har en viss erfarenhet bl a med "Hurven" och andra program. Det skulle vara praktiskt ifall medierna under projektets

Många av deltagarna hade också den erfarenheten av videoproduktion att det är oerhört svårt att göra bra, visningsbara produktioner med semi-professionell utrustning med tanke på att vi människor idag är så bortskämda med profetskvalité på filmer och TV-program att vi inte orkar titta på program med sämre bildkvalité ens under en kortare tid.

En videoverkstad i Akershus fylke, där arbetslös ungdom ges tillfälle att arbeta, och medialinjén i Torsby kommun nämndes som resurser i sammanhanget.

Här måste man dock vara medveten om att den kvalité man får med semi-professionell utrustning inte kan användas i TV-program annat än som små korta citat. Att arbeta med en professionell videoutrustning som ger Broadcast-kvalité kräver allt för mycket, både ifråga om ekonomi och tid.

När det gäller video-teknikens användning i projektet är det inom det semi-professionella området som vi bör arbeta, för fältdokumentation, och för framställning av program avsedda att visas inom institutioner, t ex skolor och föreningar.

Diskussion kring video-tekniken

Jag tror att i vissa delar av forskningsarbetet kan TV-mediet vara ett användbart hjälpmedel och det är viktigt att representera från etermedia är med och talar om när och hur det skulle kunna vara användbart.

Inlägg av Ingemar Liman, Värmlands museum, Karlstad

Min erfarenhet när det gäller TV-mediet är att det är svårt att använda TV-tekniken som metod i fältarbetet. Vi måste alltid rekonstruera fält-situationer, eftersom inspelningen i sig blir en så dominerande apparat. För svensk television är starttiden från impuls till färdigt program minst ett år.

Inlägg av Johan Forsblad, Sveriges Television, Karlstad

Jag tror inte att man ska se Värmland som ett enhetligt område. Det finns stora regionala, sociala och kulturella skillnader inom Värmlands län. Där finns bruks- och herrgårdsmiljö, jord och skogs-bruksmiljö, glesbygd och större samhällen och det är när man jämför skillnader och likheter mellan olika miljöer som vi kan hitta mångfalden i musikkul-turen.

Inlägg av Leif Stinnerbom, Värmlands museum, Karlstad

En annan sak, som jag vill framhålla är att medan Värmland är en social och kulturell enhet, så är det enorma skillnader inom det norska området. Elverum i norr och Häliden i söder har i det närmaste ingenting gemensamt. Detta tror jag är ett problem som projektet måste arbeta med, att definiera det norska undersökningsområdet. På ett annat vis kan ett heterogent område också ge spännande fynd och de största överraskningarna.

gång löpande kan hållas informerade, även på ett väldigt tidigt stadipläneringstid. om när olika delprojekt börjar planeras med tanke på TV:s egen långa

Inlägg av Sven Nyhus, NRK, Oslo

Som representant för radion inom NRK vill jag omtala vårt intresse för projektet och jag ställer gärna upp som musikavdelningens kontaktperson.

Här får vi heller inte glömma våra lokalstationer inom undersökningsområdet, Østfold radio, Elverum radio och østlandssendingen i Oslo. Dessa tre stationer kan vara mycket användbara i detta sammanhang, t ex för upprop av olika slag och redovisning av insamlat material.

Inlägg av Jan Lång, Musikvetenskapliga institutionen, Göteborg

Det finns en sak i konstruktionen av projektet som jag inte är riktigt nöjd med. Jag tycker att det är för lite mänsklig utifrån med i själva organisationen. Det föreligger en fara att kärngruppen blir en inomvetenskaplig grupp som sitter och diskuterar utifrån sin specifika, teoretiska utgångspunkt. Istället föreslår jag att någon annan sitter som ordförande i kärngruppen, t ex Ingemar Liman, som både har den vetenskapliga och den administrativa erfarenheten och det tror jag är väldigt viktigt.

Inlägg av Ingemar Liman, Värmlands museum, Karlstad

Vi måste gå till beslut när det gäller ansvariga personer och vilken form organisationen ska ha. Vi måste också fatta ett principbeslut vad den ansvariga gruppen ska börja arbeta med, och vad som skall prioriteras under den närmaste perioden.

Dessutom bör vi diskutera hur vi ska gå tillväga när det gäller finansiering. Finns det några fonder eller liknande där det bräddskar i tid att skicka in en ansökan? Det är den typ av beslut vi måste fatta innan den här konferensen avslutas.

Inlägg av Jan Lång

Den första frågan vi kan diskutera är: Ska vi gå in till HSR (Humanistiskt-Samhällsvetenskapligt Forskningsråd) och begära ett projektanslag? Den projektansökan ska då vara inne före 1:a februari och avser resor, planering, arvoden och någon lön för ett par tre månader. Detta skulle kunna vara första starten från svensk sida.

Inlägg av Arvid O Vollnes, Institutet för musikvetenskap, Oslo

För norsk del ska en ansökan till Humanistiskt Forskningsråd vara inne före 15 maj, när det gäller 1987 års medel.

Inlägg av Ingemar Liman

Mitt förslag är att vi omedelbart i respektive land går in med en ansökan till HSR och det norska humanistiska forskningsrådet.

Inlägg av Arvid O Vollnes

Första året kan vi köra ett litet pilotprojekt. På så vis får vi en bättre översikt över den musik som finns i området. Man samlar in material, systematiserar och bearbetar det och utifrån detta pilotprojekt är det sedan lättare att skriva den större ansökan för kommande år.

Inlägg av Jan Ling

Jag tror att det är viktigt att var och en känner sitt ansvar för det som man anser är det viktigaste att forska om. Det fungerar inte, ifall gruppen ska bestämma vad andra ska forska kring.

Kärngruppens ansvar blir att samordna alla forskningsdelprojekt och att skriva om projekten så att de blir högtintressanta för de olika typerna av beviljande instanser.

De konkreta forskningsförslagen måste alltså komma från de olika intressenterna i Värmland, Akershus m fl och det är också ni som måste utföra forskningsarbetet med de musikvetenskapliga institutionerna i Göteborg och Oslo som resurser.

Vi kan hjälpa till med ansökningar om medel och ge synpunkter på metod- och teoriplanet. Det är viktigt att regionalisera den här typen av forskning, särskilt med tanke på att det är en explorativ forskning, med syfte att förändra. Den registrerade forskningen gör vi för att få material att förändra och detta leder alltså till att forskningen måste vara baserad i själva undersökningsområdet.

Herrgårdsmusiken som Gunnar Ahlmark har nämnt skulle kunna vara ett delprojekt i det stora projektet. Den dansexpedition som Egil Bakke talade om är också lämpligt som ett delprojekt.

När det gäller den kontinuerliga täckningen är Rolf Näslunds teknik mycket användbar. Under våren 1986 ska vi, utifrån det material som finns på Värmlands museum, försöka jobba fram en metod där man beskriver en slags bilder under olika historiska tidssnitt. Detta är också en undersökning i sig, så begränsningen har att göra med de problem som var och en vill ta ansvar för och börja arbeta med.

Jag vill uppmana alla er som sitter här att skriva ner förslag på olika delprojekt som ni själva vill arbeta med. Får jag in dessa förslag innan 20 januari 1986 så kan jag ta med dem i projekteringsansökan till HSR. De som jag inte får in, kan jag naturligtvis inte skriva något om.

Inlägg av Arvid O Vollsnes

Mitt huvudintryck är att alla här är intresserade att detta projekt ska komma igång så fort som möjligt, så om vi kunde koncentrera oss kring de grupper som ska utses och diskutera den modell som grupp I har föreslagit. Det vore bra om vi kunde komma in på förslag på personer som kan stå i projektets ledning och personer som ska gå in på de andra nivåerna. Är grupp I:s modell användbar, dvs med en stor intressentgrupp, som även innehåller fältarbetare och en kärna som är administrativt och fackmässigt ansvariga?

Jan Ling var inne på att ifall Jan och jag är med i kärngruppen så behöver vi också knyta till oss personer som är aktiva i det område som ska undersökas, personer som har lokalkännedomen på båda sidor av gränsen.

Inlägg av Bo Emanuelsson, Högskolan, Kålstad

När det gäller de lokalanvariga måste det i nuläget vara personer som har möjlighet att i sin nuvarande befattning arbeta med projektet.

Inlägg av Jan Ljung

Det är möjligt att det är för tidigt att redan nu konstruera den här projektgruppen. Man kan också tänka sig att vi ger varandra ansvar, men att vi inte går ut med att vi planerar ett stort projekt. Jag är alltid rädd för att skapa en hierarkisk struktur med en "generaldirektör" i toppen, som bestämmer hur forskningen ska se ut. I ett inledningsskede måste projektet vila på personliga intressen och initiativ.

När det gäller dansen får Mats Nilsson tala med professor Sven B Ek på Ethnologiska institutionen i Göteborg så vi får in ytterligare en institution. Det skulle stärka hela projektet. Under projekteringsåret måste vi andra institutioner komma in med förslag på delprojekt, formulerade så bra som möjligt, och även riktlinjer för delprojektens genomförande. Ni ska se de musikvetenskapliga institutionerna som en rådgivande resurs som ni måste hålla efter. Vi måste ha ett tryck på oss från er, för kom-mer det impulser från er så blir projektet av. Det här visar också vilken angelägenhetsgrad som det är på projektet. Nästa steg är alltså att ni institutioner kommer in med projektförslag, som vi sedan kan bearbeta och föreslå lösningar på hur de ska genomföras.

Inlägg av Arvid O Vollsmes

På samma vis som de övriga intressenterna i projektet kan kanalisera forskningsidéer genom de musikvetenskapliga institutionerna så måste vi också kunna gå den andra vägen och kanalisera idéer genom er. Vi kan gå ut till er och be er göra saker för vi kan inte göra allt själva. Detta kommer vi också att göra. Vissa ansökningar av medel, som till forskningsråden, är det naturligt att vi skriver, medan andra ansökningar ar kan andra institutioner göra.

Inlägg av Jan Ljung

Den fördelningen tror jag är viktig att de musikvetenskapliga institu-tionerna söker medel ur de vetenskapliga fonderna men kulturfonder och tiktande kan andra intressenter söka pengar från.

Inlägg av Ingemar Liman

Det är viktigt att vi redan från början konstruerar en organisation där intressentgruppen, bestyrelsen ligger runt omkring och alla känner sig inblandade, alltifrån anslagsbeviljare, enskilda institution-er, politiker, kulturtjänstemän m m.

Sedan är det fältarbetarna som själva har den direkta kontakten med forskningsmaterial och som ska hålla kontakten öppen åt två håll. Till sist har vi kärngruppen som har kompetensen att ge forskningsråd och hjälpa till att söka medel, men det måste vara så att alla inblandade hela tiden tar egna initiativ och tillsammans driver projektet framåt.

Inlägg av Jan Ling

I den projekteringsansökan som vi går in med nu till HSFR, tänkte jag begära medel för Leif Stinnerbom, Värmlands museum, så att han under ett halvår, på sin andra halvtid, tillsammans med oss på de musikvetenskapliga institutionerna kan hålla i den här projektbeskrivningen.

Vi bör också försöka planera in en ny träff i oktober 1986 där vi kan lägga upp planerna för projektets start i början av 1987.

Då preliminärbestämmer vi att nästa träff inom det här projektet hålls 20-21 oktober 1986.

Vi svenskar vill också tacka för att vi fått komma hit till Norge. Det har varit väldigt givande dagar. Särskilt spännande har det blivit eftersom vi kommer från så olika sektorer inom kulturlivet. Så vitt jag förstår, så har vi en av de bästa startplattorna till ett musikprojekt som någonsin funnits. Det skulle förvåna mig om inte det här blir ett lyckat projekt.

Vi har fått fram ett värdefullt material genom de diskussioner och sammanfattningar vi har haft under konferensen. Det är dessa diskussioner som jag kommer att bygga på i den ansökan till HSFR som jag ska skriva.

Ett stort tack till alla som har kunnat ställa upp här dessa två dagar. Tack ska ni ha!

7 januari:

Ankomst och informell samvaro under förmiddagen.

11.30-12.00 Låtar för fiol och hardingfela.

12.00-13.00 Lunch.

13.00-13.30 Information om tidigare musikprojekt i Norge och Sverige

(Jan Ling och Arvid Vollnes).

13.30-14.00 Om folkmusikundersökningar i en gränsbygd (Sven Nyhus

och Märta Ramsten).

14.00-14.30 Musikalier och inspelningar av musik i Norge och Sverige

(Harry Andersen och Leif Stinnerbom).

14.30-15.00 Kaffe med låtspel.

15.00-15.30 Sammanfattning av tidigare planeringar och idéer kring

ett musikprojekt i Värmland (Jan Ling och Leif Stinnerbom).

15.30-16.00 Hur man kartlägger en regions kulturmönster. Forsknings- och

insamlingsmetodik (Rolf Näsund).

16.00-17.30 Allmän diskussion kring projekt med synpunkter från del-

tagarna samt olika intressenters önskemål.

18.00-19.00 Middag utan låtspel.

19.30-21.00 Diskussioner gruppvis mellan norska och svenska kollegor

inom förvaltning, massmedia och kulturinstitutioner.

Frgästallningar:

"VAD FÖRVÄNTAR NI ER AV EN MUSIKUNDERSÖKNING?"

PÅ VAD SÄTT SKULLE NI KUNNA MEDVERKA?

VILKA PERSONELLA OCH EKONOMISKA RESURSER KAN NI TÄNKA ER ATT

STÄLLA TILL PROJEKTETS FÖRFOGANDE?

HAR NI NÅGRA TIPS PÅ FINANSIERING? (FONDER, PARTNERSHIP MM).

21.00-

I AFTON DANS.

8 januari:

7.00-8.00 Frukost.

8.00- Avresa till institut för musikkvitenskap.

9.00-11.00 Redovisning av föregående kvälls gruppdiskussioner.
Skriftliga anteckningar lämnas.

11.00-13.00 SLUTDISKUSSION. FÖRSLAG TILL OLIKA ÅTGÄRDER:
ANSÖKNINGAR, PLANLÄGGNINGAR, HANDLINGSPROGRAM.

Vi förutsätter att alla deltagarna kommer vid bataljens början och stannar till det bittra slutet!

En glad julklapp till alla deltagarna: SVENSK NORSKA SAMARBETSFONDEN OCH VOKSENÅSEN BJUDER PÅ MAT OCH LOGI PÅ SVENSKHEMMET. Dricka, telefon och övriga utsvävningar bekostar var och en själv. För resan svarar dock deltagarna själva!

Välkomna till en unik planeringsträff som vi hoppas skall leda till ett givande utvecklings- och forskningsarbete på musikens område i Norge och Sverige!

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

Ingemar Liman

Leif Stinnerbom

Deltagarförteckning för de svenska deltagarna vid planeringsmötet
på Voksensan 7-8 januari 1986.

Byrådirektör Peter Stenberg
HSFR
Box 6712
113 85 STOCKHOLM

Rektor Gunnar Ahlmark
Ingens Musikhögskola
671 00 ARVIKA

Bitr. Utbildningsledare Ann-Marie Ohlsson
Ingens Musikhögskola
671 00 ARVIKA

Professor Jan Ling
Musikvetenskapliga institutionen
vd Göteborgs Universitet
412 56 GÖTEBORG

Studierektor Katarina Dyrseen
Musikvetenskapliga institutionen
vid Göteborgs Universitet
412 56 GÖTEBORG

Regionintendent Gert Ohlsson
Rikskonserter
Ålvgatan 39
652 30 KARLSTAD

Arkivarie Märta Ramsten
Svenskt Visarkiv
Hagagatan 23 A
113 47 STOCKHOLM

Fil Dr Rolf Naslund
Högskolan i Sundsvall/Härnösand
Box 3013
171 03 HÄRNÖSAND

Producent Johan Forsblad
Sveriges Television
Götgatan 10 (Box 437)
651 07 KARLSTAD

Landstingsråd Gunborg Strömdal
Värmlands län landsting
Växnäsgratan 2 (Box 426)
651 07 KARLSTAD

Utbildningschef Wollrath Sjögren
Värmlands läns landsting
Växnäsgratan 2 (Box 426)
651 07 KARLSTAD

Voksensan 7-8/1 1986

Bodil Westerlund
Radio Värmland
Box 98
651 03 KARLSTAD

Mus.Dir Bo Emanuelsson
Högskolan i Karlstad
Box 9501
650 09 KARLSTAD

Museichef Ingemar Liman
Värmlands museum
Box 335
651 05 KARLSTAD

Musikant Mats Berglund
Värmlands museum
Box 335
651 07 KARLSTAD

Musikantikvarie Leif Stinnerbom
Värmlands museum
Box 335
651 05 KARLSTAD

Mats Nilsson
Etnologiska institutionen
Vid Göteborgs Universitet
Vallgatan 22
411 16 GÖTEBORG

Harry Andersen, Akershus fylke, Oslo
 Egil Bakka, Rådet for folkemusikk og folkedans, Trondheim
 Gerhard Dahlen, Kulturdepartementet, Oslo
 Lars Hauge, Akershus fylke, Oslo
 Harald Herresthal, NAVF, Oslo
 Erling Fløm, Etno-folkloristisk inst., Bergen
 Tor Kløvstad, Hedmark fylke, Hamar
 Teilef Kvifte, Norsk Folkemusikksamling, Oslo
 Sven Nyhus, NRK-Radio, Oslo
 Odd Raeng, Østfold fylke, Oslo
 Reidar Sevåg, Norsk Folkemusikksamling, Oslo
 Morten Thomte, NRK-TV, Oslo
 Arvid O Voltnes, Inst. for musikkvitenskap, Oslo

Voksenåsen 7-8 januar 1986

MUSIKKHISTORIE GRENSEN NORGE - SVERIGE

for

Norske deltagere i planleggingsmøtet

”Fältstudier” i musik startas i Värmland

I slutet av januari kommer ett 20-tal personer från Göteborg och Oslo till Värmland för att bedriva musikvetenskapliga ”fältstudier”. De ska studera olika musikmiljöer, besöka danstillställningar och träffa företrädare för olika musikgenrer. Studierna är ett led i det stora svensk-norska musikforskningsprojekt som startat så smått.

I veckan hölls på Voksenåsen i Oslo ett planeringsmöte om musikprojektet ”Gränsland” som det kallas. Ett 30-tal personer – musikforskare, kulturpolitiker, tjänstemän inom kultursektorn, skolfolk och andra – från båda sidor gränsen deltog i mötet.

– Entusiasmen för projektet var stor, berättar Leif Stinnerbom, musikantikvarie på Värmlands museum och en av dem som kommer att arbeta praktiskt med projektet.

FEM-SEX ÅR

Forskningsprojektet blir mycket omfattande och kommer troligen att pågå fem-sex år. Det kan inte starta på allvar förrän 1987. I år ska all planeras, en projektplan upprättas och pengar anskaffas.

– Avsikten är att svenska och norska staten ska bidra med medel men anslag från olika fonder i Norden ska också sökas, omtalar Leif Stinnerbom.

På svensk sida omfattar projektet endast Värmland men i Norge ingår tre gränsfylken, Hedmark, Östfold och Akershus. Huvudsyftet är att få en

allsidig bild av musiklivet från 1700-talet fram till våra dagar i de berörda länen.

– I Värmland vill vi kartlägga all musik som spelats och spelats här, oavsett var den komponerats, säger Leif Stinnerbom. Vi vill att den musik som fallit i glömska ska spelas på nytt, både i ursprungligt skick och i nya arrangemang. En förhoppning är att projektet också ska ge impulser till ny musik.

DATATEKNIK

I mötet i Oslo deltog forskaren Rolf Näslund från bebyggelseantikvariska institutionen vid högskolan i Härnösand och berättade om hur datatekniken kommit till användning inom hans ämnesområde.

– Det gav intressanta upp-

slag, berättar Leif Stinnerbom. Datatekniken lämpar sig väl för den typ av forskning vi ska bedriva. Där kommer ett samarbete med högskolan i Karlstad att aktualiseras.

Även om projektet inte startar i full skala förrän 1987 kommer det att drivas i viss omfattning redan i år. Det sker inom de resursramar som redan finns på Värmlands museum och musikinstitutionerna i Göteborg och Oslo, på Ingesundsk musikhögskola och eventuellt andra institutioner.

I ”forskningsresan” till Värmland i slutet av januari deltar elever och lärare från musikinstitutionerna i Göteborg och Oslo.

SVEN OLOV ANDERSSON

Nya Wermlands-Tidningen 1986-01-15

Nu ska den svensk/norska musiktraditionen kartläggas

Ett stort forskningsprojekt angående ”Musik i Gränsland” är under uppsegling. Förra veckan hölls en inledande konferens på Voksenåsen utanför Oslo, där de stora linjerna för det nystartade norsk-svenska forsknings-samarbetet drogs upp.

Redan för några år sedan initierade professor Jan Ling vid musikvetenskapliga institutionen i Göteborg ett forskningsprogram kring värmländsk regional musikhistoria, en forskning som i så hög grad som möjligt skulle aktivera musiker och musikintresserade runt om i landskapet och som skulle ha sin förankring i musikantikvarien vid Värmlands museum.

Musikens vägar

Delta projekt ligger kvar, men har alltså geografiskt utvidgats

till att gälla även de angränsande norsk fylkena Akerhus, Hedmark och Östfold. De ”kulturella” gränserna har inte alltid samma dragning som kartans gränser, och hur musiken har sin spridning, vilka vägar den gått och i vilka miljöer den vuxit fram, kommer detta projekt bl.a att påvisa.

En intressant arbetsmodell just för att beskriva miljöerna redovisades på konferensen av Rolf Näslund vid högskolan i Härnösand. Genom att överföra en regions bebyggelsehistoria på detta kan man så småningom snabbt gå in i enskilda miljöer och se hur ”det historiska landskapet” tedde sig under olika historiska perioder. För en sådan inventering skulle denna musikhistoriska forskning vara värdefull – men omvänt också ha stor nytta. Möjligen kan ett samarbete även i

detta avseende etableras mellan Högskolan i Karlstad och Värmlands museum, som redan har planer för en sådan bebyggelsehistorisk inventering.

Levande musik

Även om vissa delprojekt redan påbörjats, så är detta svensk-norska samarbete ännu bara i sitt planeringsstadium. Under konferensen beslöts att det kommande året skulle bli ett planeringsår, varpå skulle följa ett antal år av decentraliserat forskning.

Syftet, att belysa den regionala musikhistorien och dess gränsöverskridande spridning och att dessutom aktivera till lokala forskningscirklar, planeras utmynna i en eller flera skrifter som bl.a kan användas i högskolekurser i ämnet. Att den historiska musiken levandegörs är

viktigt, och här kommer Ingesundsk musikhögskola att spela en viktig roll, liksom även lokala musiker.

Med vid den här konferensen var representanter för de institutioner som kommer att vara viktiga för projektets genomförande. Från Högskolan i Karlstad Bo Emanuelson, från Ingesund bl.a rektor Gunnar Ahlmark, och från Värmlands museum museichefen Ingemar Liman och musikantikvarien Leif Stinnerbom. Dessutom deltog representanter från landstinget samt från TV och lokalradion. Från den norska sidan fanns kulturcheferna från de tre aktuella fylkena samt representanter för kulturdepartement, olika institutioner och massmedia. Jan Ling från Göteborg och hans norske kollega Arvid Vollsnes var huvudansvariga för konferensdagarna.

Värmland och Hedmark startar musikforskning över gränsen

Musikantikvare Lef Stinnerbom på Värmlands Museum, ska arbeta med det norsk-svenska musikforskningsprojektet på trekvarts-tid.

Värmlands Folkblad 1986-01-07

Ett svenskt-norskt musikforskningsprojekt har i dagarna inletts i Värmland och Hedmark. Syftet är att kartlägga de musikaliska relationerna i en gränsbygd utifrån musikvetenskapliga aspekter. Man vill öka förståelsen för att nationer inte är några "kulturgränser" och att traditionen sammanbinds bygger som senare utvecklets olika kulturella och regionala.

I dag tisdag inleddes en tvådagarskonferens på Voksensåsen i Oslo om projektet "Gränsland" som det kallas. Där ska det fortsätta arbetet diskuteras.

Undersökningen syftar till ökat musikaliskt samarbete i mer organiserad form över gränsen. Musikhistoriens tydligpunkt kommer att ligga från slutet av 1700-talet och fram till nu med överikt för 1900-talet. Den musik som skapats i Värmland ska ses i undersökningens centrum men även musik från Hedmark ska studeras. Alla typer av musik kommer att behandlas, inte minst dansmusiken som både historiskt och i dag inlar en central roll i musikkver.

Svenskt-norskt musiksamarbete

För att kartlägga de musikaliska relationerna i Hedmark och Värmland. Med forskningen vill man öka förståelsen för att nationer inte är några "kulturgränser". Syftet vill man visa att traditionen sammanbinds olika.

Resultatet av arbetet kommer, förmodligen höst, att ställas ut på Värmlands museum.

Arvika Nyheter 1986-01-10

Professor Jan Lång kommer att hos forskningsrådet begära medel för sammanlagt en tjänst för projektets genomförande. Avsikten är att musikantikvaren Lef Stinnerbom på Värmlands museum, som redan tidigare genomfört en musikinventering i Värmland, ska arbeta med projektet på trekvartstid.

SVEN OLOV ANDERSSON

Voksensåsen 7-8/1 1986

VÄRMLAND – ETT LANDSKAP MED EN SÄRPRÄGLAD MUSIKPROFIL?

— reflektioner kring ett förestående forskningsprojekt i Värmland

av Leif Stinnerbom

Finns det en särpräglad värmländsk musikprofil? Ja. Den frågan ställde professor Jan Ling från musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs Universitet under ett möte på Värmlands läns landsting en vårdag 1982.

Många av de deltagande representanterna för musiklivet i Värmland höjde förvånat på ögonbrynen och betraktade häpet professor Ling.

Vad skulle det kunna vara för särskilt med den värmländska musikhistorien? Ja, det är ju klart, E.G. Geijer har vi ju haft, men sedan då...?

Längre än så behövde ingen fundera innan Jan Ling själv besvarade sin fråga.

Han slog fast att det finns en särpräglad värmländsk musikprofil om man därmed avser:

1. den folkmusiktradition som uppstått i ett slags brygd av skilda musikaliska landskapsdialekter från Sverige och Norge
2. en herrgårdsmusik med rötter i svenskt 1700-tal

3. bruksmusik

4. utvecklingen av Ingesunds folkhögskola till musikhögskola

5. organisternas verksamhet i skilda städer och orter

6. Ransäter och andra folkmusikcentra

På så vis, med särpräglad musikprofil, menas inte att Värmland skulle ha

en rikare eller mera historiskt intressant musikhistoria än andra landskap. Nej, inte alls! Vad som däremot avses är att Värmland, liksom alla andra svenska landskap, har en musikhistoria som är unik just för landskapet ifråga p g a de specifika ekonomiska, sociala, geografiska och kulturella betingelser som råder och har rått i Värmland.

Generellt kan sägas att Sverige har och har haft en välutvecklad och rik musikmiljö, som i många fall är enastående i jämförelse med andra länder. Vi har inte haft några kompositörer av Mozarts och Bethovens storleksordning, men däremot har här funnits en bredd som är förhållandevis väl dokumenterad. Det finns fortfarande kvar mycket utav detta breda musicerande, inte minst i de kommunala musikskolornas och de olika studieförbundens verksamhet.

Ofta dokumenteras inte det allmänna och vardagliga. Det glöms lätt bort och istället letar man efter det

unik och speciella. Det som finns mitt ibland oss tas som en självklarhet och planeras till det bästa försvinn.

Utifrån denna utgångspunkt vaktade det värmländska musikhistoriska intresset sakt och lugnt i det närmaste livslångt. Ett måttligt forskningsprojekt skissades fram, där ambitionen var att söka kartlägga värmländsk musik i ett historiskt perspektiv i olika etapper.

Den första etappen skulle bestå av: en litteraturrenövring med kartläggning av tidigare undersökningar på riks- och regionalplan.

Etapp 2: En sammanställning av tidigare inventeringar av musikalier och instrument.

Etapp 3: Utifrån punktskildring i pedagogiska syfte av speciella musikföreningar, t.ex. Geier i musiken, musik vid värmländska hängdådar, Bruksmusik etc.

Etapp 4: Skapa en preliminärplan över lokalforskningsprojekt med inaktivering "guld där du står"

En viktig utgångspunkt för ett dylikt projekt skall kunna genomföras i ett område som har en lokal forskningsgrupp i Värmland, som fungerar som samordnare för det fortsatta arbetet med kontakter till forskningsinstitutioner av olika slag.

Efter vårmötet 1982 funderades det på olika håll i Värmland ända till oktober 1983. Då hade en professornell grupp för kontaktarbete inom kulturforskningsområdet bildats vid Högskolan i Karlstad. Jan Ruderus vid Högskolan hade utfört en inventering av det icke institutionella området på Värmland på uppdrag av Värmlands läns landstings musikredning. Värmlands museum hade sammanställt en årsbok rörande musiken i Värmland, som i det närmaste kunde betraktas som en mindre pilotundersökning. Dessutom hade museiet tillsett en ny tjänst som musikantivar, som skulle spela en viktig roll vid förverkligandet av forskningsplanerna.

Det var återigen dags för ett möte i Värmlands läns landstings lokaler i Karlstad och återigen fanns professor Jan Ling på plats för att entusiasmera och på nytt tända den värmländska forskarlågan.

Som inledning av mötet redogjorde Jan Ling för vad som hade skett i 1982. Ett liknande forskningsprojekt i Skaraborgs län startades redan 1974

och projektet har i dag blivit ett utomordentligt fin utställning kring länets musikhistoria på Skaraborgs länsmuseum.

Skaraborgsprojektet har blivit en förebild för det värmländska projektet och deras fina projektresultat in- spirerar oss värmländningar att försöka åstadkomma något liknande.

Hur skulle vi nu kunna fortsätta med våra forskningsplaner i Värmland? Professor Jan Ling, landstingets kultursekreterare Kjell-Arne Kampe- land och professor Jan Ling, landstingets med flera forskningsplaner i Värmland skulle vi nu kunna fortsätta åstadkomma något liknande.

Den första etappen skulle bestå av: en litteraturrenövring med kartläggning av tidigare undersökningar på riks- och regionalplan.

Etapp 2: En sammanställning av tidigare inventeringar av musikalier och instrument.

Etapp 3: Utifrån punktskildring i pedagogiska syfte av speciella musikföreningar, t.ex. Geier i musiken, musik vid värmländska hängdådar, Bruksmusik etc.

Etapp 4: Skapa en preliminärplan över lokalforskningsprojekt med inaktivering "guld där du står"

En viktig utgångspunkt för ett dylikt projekt skall kunna genomföras i ett område som har en lokal forskningsgrupp i Värmland, som fungerar som samordnare för det fortsatta arbetet med kontakter till forskningsinstitutioner av olika slag.

Efter vårmötet 1982 funderades det på olika håll i Värmland ända till oktober 1983. Då hade en professornell grupp för kontaktarbete inom kulturforskningsområdet bildats vid Högskolan i Karlstad. Jan Ruderus vid Högskolan hade utfört en inventering av det icke institutionella området på Värmland på uppdrag av Värmlands läns landstings musikredning. Värmlands museum hade sammanställt en årsbok rörande musiken i Värmland, som i det närmaste kunde betraktas som en mindre pilotundersökning. Dessutom hade museiet tillsett en ny tjänst som musikantivar, som skulle spela en viktig roll vid förverkligandet av forskningsplanerna.

Det var återigen dags för ett möte i Värmlands läns landstings lokaler i Karlstad och återigen fanns professor Jan Ling på plats för att entusiasmera och på nytt tända den värmländska forskarlågan.

Som inledning av mötet redogjorde Jan Ling för vad som hade skett i 1982. Ett liknande forskningsprojekt i Skaraborgs län startades redan 1974

och projektet har i dag blivit ett utomordentligt fin utställning kring länets musikhistoria på Skaraborgs länsmuseum.

Skaraborgsprojektet har blivit en förebild för det värmländska projektet och deras fina projektresultat in- spirerar oss värmländningar att försöka åstadkomma något liknande.

Hur skulle vi nu kunna fortsätta med våra forskningsplaner i Värmland? Professor Jan Ling, landstingets kultursekreterare Kjell-Arne Kampe- land och professor Jan Ling, landstingets med flera forskningsplaner i Värmland skulle vi nu kunna fortsätta åstadkomma något liknande.

Den första etappen skulle bestå av: en litteraturrenövring med kartläggning av tidigare undersökningar på riks- och regionalplan.

Etapp 2: En sammanställning av tidigare inventeringar av musikalier och instrument.

Etapp 3: Utifrån punktskildring i pedagogiska syfte av speciella musikföreningar, t.ex. Geier i musiken, musik vid värmländska hängdådar, Bruksmusik etc.

Etapp 4: Skapa en preliminärplan över lokalforskningsprojekt med inaktivering "guld där du står"

En viktig utgångspunkt för ett dylikt projekt skall kunna genomföras i ett område som har en lokal forskningsgrupp i Värmland, som fungerar som samordnare för det fortsatta arbetet med kontakter till forskningsinstitutioner av olika slag.

Efter vårmötet 1982 funderades det på olika håll i Värmland ända till oktober 1983. Då hade en professornell grupp för kontaktarbete inom kulturforskningsområdet bildats vid Högskolan i Karlstad. Jan Ruderus vid Högskolan hade utfört en inventering av det icke institutionella området på Värmland på uppdrag av Värmlands läns landstings musikredning. Värmlands museum hade sammanställt en årsbok rörande musiken i Värmland, som i det närmaste kunde betraktas som en mindre pilotundersökning. Dessutom hade museiet tillsett en ny tjänst som musikantivar, som skulle spela en viktig roll vid förverkligandet av forskningsplanerna.

Det var återigen dags för ett möte i Värmlands läns landstings lokaler i Karlstad och återigen fanns professor Jan Ling på plats för att entusiasmera och på nytt tända den värmländska forskarlågan.

Som inledning av mötet redogjorde Jan Ling för vad som hade skett i 1982. Ett liknande forskningsprojekt i Skaraborgs län startades redan 1974

och projektet har i dag blivit ett utomordentligt fin utställning kring länets musikhistoria på Skaraborgs länsmuseum.

Skaraborgsprojektet har blivit en förebild för det värmländska projektet och deras fina projektresultat in- spirerar oss värmländningar att försöka åstadkomma något liknande.

Hur skulle vi nu kunna fortsätta med våra forskningsplaner i Värmland? Professor Jan Ling, landstingets kultursekreterare Kjell-Arne Kampe- land och professor Jan Ling, landstingets med flera forskningsplaner i Värmland skulle vi nu kunna fortsätta åstadkomma något liknande.

Den första etappen skulle bestå av: en litteraturrenövring med kartläggning av tidigare undersökningar på riks- och regionalplan.

Etapp 2: En sammanställning av tidigare inventeringar av musikalier och instrument.

Etapp 3: Utifrån punktskildring i pedagogiska syfte av speciella musikföreningar, t.ex. Geier i musiken, musik vid värmländska hängdådar, Bruksmusik etc.

Etapp 4: Skapa en preliminärplan över lokalforskningsprojekt med inaktivering "guld där du står"

En viktig utgångspunkt för ett dylikt projekt skall kunna genomföras i ett område som har en lokal forskningsgrupp i Värmland, som fungerar som samordnare för det fortsatta arbetet med kontakter till forskningsinstitutioner av olika slag.

Efter vårmötet 1982 funderades det på olika håll i Värmland ända till oktober 1983. Då hade en professornell grupp för kontaktarbete inom kulturforskningsområdet bildats vid Högskolan i Karlstad. Jan Ruderus vid Högskolan hade utfört en inventering av det icke institutionella området på Värmland på uppdrag av Värmlands läns landstings musikredning. Värmlands museum hade sammanställt en årsbok rörande musiken i Värmland, som i det närmaste kunde betraktas som en mindre pilotundersökning. Dessutom hade museiet tillsett en ny tjänst som musikantivar, som skulle spela en viktig roll vid förverkligandet av forskningsplanerna.

Det var återigen dags för ett möte i Värmlands läns landstings lokaler i Karlstad och återigen fanns professor Jan Ling på plats för att entusiasmera och på nytt tända den värmländska forskarlågan.

Som inledning av mötet redogjorde Jan Ling för vad som hade skett i 1982. Ett liknande forskningsprojekt i Skaraborgs län startades redan 1974

har ansvar över insamlingsdelen kunde för pengarna anställa två nytexaminerade studenter från kulturvetarlinjen i Karlstad och dessa två har tillsammans med undertecknad kunnat inventera samtliga värmländska hembygdsgårdar och kyrkor på deras förråd av instrument och noter. Dessutom har de flesta herrgårdar och bruk, och i förekommande fall deras arkiv, kunnat besökas.

Inventeringen får ses som en första översiktlig undersökning som inte på något sätt ens haft en tanke på att kunna bli fullständig. De anslagna medlen gav redan dessa denna första

förutsättning att om varje socken i hela länet skulle få ett besök så måste arbetstakten ligga på i genomsnitt 2 socknar/dag! Vi valde också den vägen, att översiktligt skumma över hela länet. Djupdykningar i varje område får bli en senare fråga.

Få privatpersoner har besökts och det är ju faktiskt så att de största samlingarna av instrument och musikalier finns i privat ägo. Däremot har många viktiga kontakter knutits och massor av värdefulla tips på större och mindre samlingar kunnat nedtecknas.

Den korta, men intensiva, sommar-

inventeringen har lagt grunden till en större och noggrannare inventering där musiklivet i Värmland skall kunna dokumenteras och vidareutvecklas.

När denna artikel trycks arbetas för fullt med att sammanställa en rapport från sommarinventeringen. Forskningsprojektet är alltså i full gång, men fortfarande väntar de olika intressenterna i Värmlands musikliv på ett positivt besked när det gäller lösningen av hela projektets finansiering. Först när dessa problem är lösta kan alla påbörjade arbeten kring Värmlands musikhistoria blomma ut på allvar.

Jan Ling Änggårdsgatan 31, 41319 Göteborg tel 00946-31-418089

.....sid 1

MUSIKPROJEKTET GRÄNSLAND- SVERIGE-NORGE.

Syftet är att se de musikaliska relationerna i en gränsbygd utifrån en musikvetenskaplig aspekt. Tidigare undersökningar (se t ex Märta Rametens uppsats "Hurven") ger belägg för att just sådana undersökningar kan öka vår förståelse för att nationsgränser är sekundära "kulturgränser" och att traditionen kittar samman bygder trots att de senare fått olika kulturpolitiska och regionala profileringar.

Undersökningen skall vara framåtriktad och ha som mål att ge förslag för fortsatt musikaliskt samarbete inom mer organiserad form, något som blir allt nödvändigare i massmediernas tidevarv som ett alternativ eller komplement till musikalisk "main stream" både på konst- folk och populärmusikområdena.

Undersökningen skall vara empirisk och explorativ i ett första skede: vi skall således inte binda upp oss på metod- och teoriplan förrän vi har fått en första "know-how" om musiken och de musiksociale komponenterna.

Målsättning och material kommer att gemensamt styra

undersökningen: musikhistoriens tyngdpunkt kommer att ligga från slutet av 1700-talet och fram till nuet, förslagsvis med övervikt för 1900-taletsskedet. En annan "viktning" gäller relationen mellan tonsättare, musiker och publik - eller med sociologisk terminologi musikproducenter, musikförmedlare och "musikkonsumenter". Förslagsvis blir det just den musik som skapats i Värmland som skall stå i undersökningens centrum, men givetvis betraktad i relation till det musikliv med inlånad musik som omger densamma. En stor del av musiken kan rubriceras som "dansmusik", både i historisk tid och nutid, varför kanske just denna kategori skall ställas i centrum, vilket dessutom sammanfaller med Karlstads museums planer att ordna en utställning "Dansbanan". En av forskningsuppgifterna skulle exempelvis kunna formos som materialsamling och bearbetning inför en sådan utställning.

MATERIAL.

Materialet består av

- (1) Enstaka liturgiska handskrifter från förreformatorisk tid.
- (2) Handskrivna musikaliesamlingar från slutet av 1700-talet och fram till 1900, speglade bl a herrgårdarnas musik.
- (3) Ett obearbetat arkivmaterial för socialhistorisk

musikforskning, vars omfattning är ökat.
(4) Upppteckningar, särskilt av folksmusik, samt från 1900-talets senare del även rikligt med inspelningar.
(5) Inspelningar i radio och teve av nyare värmländsk musik och musikkaktivitet.

Ett stort material av s k bakgrundsmusik eller funktionell musik finns också här som annorstädes (se Bo Emanuelssons undersökningar), och vi får inte negligera den roll som exempelvis musiken på arbetsplatserna intar, även om det kanske blir svårt att finna en specifik norsk-svensk profil? Möjligt är emellertid att man ser olika på arbetsmusiken i de båda länderna (Se Stig-Magnus Thorséns undersökningar).

Vissa undersökningar kan eventuellt utgå från miljöer av arten (1) herrgårdar (2) bruk (3) specialia bygder (Finbygderna), (4) kyrkor.

Man kan också tänka sig att utgå från vissa instrument eller ensembler som (1) dragspel (2) blåsorkestrar (se Greger Anderssons avhandling (3) orglar (Se Göran Blombergs avhandling) (4) piano (pianotillverkningen, dokumentation av hantverkskunnande vid nedlagda fabriker och försök till industri-

lokalisering och återupptagande av tillverkning).
En tredje utgångspunkt är "musikpersonligheter" som t ex diktarer som Erik Gustav Geijer, Jonas Love Almqvist fram till Gunnar Tursson. En författare som Göran Tunström är av speciellt intresse eftersom han på ett så djupt inklämmande sätt kan skriva om musik.

För att överhuvud taget få en struktur på allt detta material - som givetvis inte kan behandlas på en gång, kanske aldrig får sin vetenskapliga belysning mer än till en bräddel - måste vi återvända till det ursprungliga syftet, nämligen de norska svenska musikrelationerna.
Vi bör således tänka oss att problem skall väljas så att de kan belysas både av norsk och svenskt material och att huvudsyftet

JUST ÄR DEN KOMPARATIVA STUDIEN.

UPPLÄGGNING.

Huvudansvariga för projektets vetenskapliga genomförande är Arvid Volanes och Jan Ling. För den administrativa sidan föreslås Harry Andersson och Leif Stinnerbom få motsvarande funktioner. I den mån vi kan få medel från HSFR kan senare Anders Carlsson ingå med ett delat vetenskapligt och administrativt ansvar, liksom Harry om han får sin

.....sid 3

Studentantalet bör inte överstiga 10 från vardera landet. 12-16 personer förefaller vara det ideala. De skall välja sina ämnen i samråd med ovan nämnda personer och underställas kravet om just den komparativa studien. I annat fall blir idén för otymplig. Ingesund bör inkopplas redan vecka 48, där Gunnar Ahlmark och Ann-Marie Olsson adjungeras för de delar av projektet som skall genomföras vid musikhögskolan, förhoppningsvis då uppförandepraktiska frågor med pedagogisk inriktning och det utvecklingsprojekt rörande Malmsjö pianots återuppstående som redovisats i ett tidigare protokoll.

Lokalradio, riksradio och teve bör inkopplas på ett tidigt stadium. På samma sätt som beträffande utställningen "Dansbanan" kan man tänka sig undersökningar som har som målsättning radioprogram eller teveprogram eller konsert.

Olika experter bör tillkallas och rådfrågas, t ex Göran Blomberg beträffande kyrko- och orgelmusik, Eva Öhrström, salongsmusik, Greger Andersson, blåsarmusik, Stig-Magnus Thorsén, musik på arbetsplatserna, Bo Emanuelsson, Attle Jensen, Monica Ohlsson m fl som jag förutsätter skall kompletteras under arbetets gång.

EKONOMI.

Vecka 48 måste bekostas av externa medel eftersom vi måste ha ett forskningsprojekt "i gång" innan det är idé att gå in till forskningsråden. Ett förslag är att landstinget i Värmland bekostar 2½ dags vistelse (logi och husrum för ca 20 personer) och motsvarande fylke(n?) i Norge står för kostnaden för samma tidsperiod. Ansvariga för uppläggningsen av exkursioner är Leif och Harry. Institutionerna betalar studenternas resor.

Jag avser att till i januari gå in till forskningsrådet och begära medel för en trekvartstjänst åt Anders Carlsson och en kvartstjänst åt Leif Stinnerbom för projektets genomförande. Studenternas arbeten måste betraktas som pilotstudier, nödvändiga men knappast så utförliga att de kan betraktas som vetenskapliga arbeten. Dessa - som skall bedrivas fortlöpande och dokumenteras i uppsatsform - måste ledas, organiseras och delvis också skrivas av anställda forskare. Personligen är jag beredd att skriva några bidrag i en sådan serie. Först om något är tror jag det är dags att tänka sig någon mer övergripande studie i bokform av de norsk-svenska musikrelationerna kring tvåflodslandet Trysil-Klarälven (titel myntad av Catarina Dyrssen).

